

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 14: Pedagogika, psychologie, sociologie a problematika volného času

Funkce a postavení asistenta pedagoga

Kateřina Ševčíková
Středočeský kraj

Benešov, 2018

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 14: Pedagogika, psychologie, sociologie a problematika volného času

Funkce a postavení asistenta pedagoga

Function and position of teacher assistant

Autor: Kateřina Ševčíková

Škola: Obchodní akademie Neveklov, Školní 303, 257 56 Neveklov

Kraj: Středočeský kraj

Konzultant: Mgr. Miroslava Hulanová

Benešov, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval/a samostatně a použil/a jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Benešově dne 26. 03. 2018Kateřina Ševčíková.....

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Miroslavě Hulanové za vedení, ochotu a trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování mé maturitní práce věnovala.

Dále děkuji všem ředitelům, pedagogům a asistentům, kteří vyplnili dotazník, a pomohli tak zhodnotit funkci asistenta z praxe.

Téma: Funkce a postavení asistenta pedagoga

Autor: Kateřina Ševčíková

Práci zpracovala studentka 4. ročníku Obchodní akademie Neveklov jako svou maturitní práci.

Cílem je informovat o funkci a postavení asistenta pedagoga ve školním prostředí nejen dle vyhlášek MŠMT, ale i dle názorů ředitelů, pedagogů i samotných asistentů.

Práce poskytuje základní informace na téma asistent pedagoga. Podmínky funkce asistenta pedagoga a jeho uplatnění.

Dále se práce zabývá dotazníkovým šetřením, které bylo vytvořeno pro asistenty, pro učitele a pro ředitele mateřských, základních a středních škol.

Klíčová slova: asistent pedagoga, funkce, působení, kvalifikace

Theme: Function and position of teacher assistant

Author: Kateřina Ševčíková

Work was done by a student of the 4th year of the Business Academy Neveklov as a maturita work.

The aim is to inform about the function and position of teacher assistant in the school environment not only according to the Ministry of Education, but also according to the opinions of the directors, teachers and the assistants themselves.

The work provides basic information about teacher assistant. The conditions of the assistant teacher's function and its application.

The work also deals with the questionnaire survey, which was created for assistants, teachers and directors of maternity, elementary and secondary schools.

Key words: teacher assistant, function, action, qualification

Obsah

Úvod	7
1 Základní pojmy spjaté s SPU a ADHD	9
1.1 Historie specifických poruch učení	9
1.2 Dyslexie	10
1.2.1 Příčiny vzniku	10
1.2.2 Diagnostika	10
1.2.3 Diagnostika v 1. ročníku ZŠ	11
1.2.4 Důsledky/projevy	11
1.3 Dysgrafie	13
1.3.1 Příčiny vzniku	13
1.3.2 Diagnostika	13
1.3.3 Diagnostika v 1. ročníku ZŠ	14
1.3.4 Reeducace	14
1.4 Dyskalkulie	16
1.4.1 Příčiny vzniku	17
1.4.2 Diagnostika v 1. ročníku ZŠ	17
1.4.3 Důsledky/projevy	17
1.4.4 Reeducace	18
1.5 ADHD	20
1.5.1 Příčiny vzniku	20
1.5.2 Diagnostika	21
1.5.3 Důsledky/projevy	22
1.5.5 Reeducace	22
2 Základní pojmy spjaté s asistencí	24
2.1 Historie vzniku funkce asistenta pedagoga	24
2.2 Podmínky asistence	27
Klasifikační předpoklady	27
Další schopnosti a předpoklady	28
2.3 Funkce asistenta pedagoga	29

2.3.1	Specifikace náplně práce asistenta pedagoga	30
2.4	Přímá pedagogická činnost asistenta pedagoga	32
2.5	Spolupráce asistenta pedagoga s vedení školy, učiteli, rodiči a poradenským zařízením.....	37
	Spolupráce v rámci školy	38
	Spolupráce s rodinou.....	39
	Spolupráce s poradenským zařízením	40
2.6	Možnosti vyhledávání asistenta pedagoga.....	41
3	Dotazníkové šetření.....	42
3.1	Výsledky dotazníkového šetření	43
3.2	Dotazník pro ředitele	43
3.3	Dotazníky pro učitele.....	45
3.4	Dotazníky pro asistenty pedagoga	49
3.5	Zhodnocení výsledků dotazníků	52
	Závěr.....	54
	Seznam použitých zdrojů.....	56
	Seznam příloh.....	58

Úvod

S příchodem dítěte na základní školu přichází mnoho nových povinností jak pro děti, tak pro rodiče.

Rodiče si přejí, aby se jejich dítě skvěle učilo a dosahovalo výborných výsledků, které mu zajistí skvělou budoucnost. Děti si chtějí najít kamarády a zapadnout do kolektivu. Jakmile je dítě starší, bere vzdělání do svých vlastních rukou. Učiliště nebo střední škola, vysoká škola, to je později volba každého jednotlivce.

Ovšem ne vždy to lze tak lehce a bezproblémově ohodnotit a v životě dítěte se vyskytnou překážky v podobě problémů se čtením, rozeznáním i/y, pochopení pojmu „o x víc“ nebo hyperaktivita. Tyto překážky, ale i mnoho jiných jsou spojovány s tak zvanými specifickými poruchami učení a ADHD.

V dnešní době se setkáme s takto diagnostikovanými dětmi téměř na každé škole, popř. ve třídě. Specifickými poruchami učení trpí více než 5 % populace a počet stále roste.

Bohužel tyto překážky jsou často důsledkem školního neúspěchu. To může mít velký vliv na špatný postoj dítěte ke vzdělání, učitelům, ale i k sobě samému. Děti se hůř začleňují a mohou se stát dokonce obětmi šikany. Ať už ze strany spolužáků nebo učitelů. Proto je velice důležité si problémy uvědomit, najít pomoc a začít je řešit co nejdříve.

Avšak kromě samotného dítěte, rodičů a pedagogů, je zde ještě jedna důležitá osoba, která ovlivňuje působení dítěte ve školním prostředí, a tou je asistent pedagoga, jenž bývá v některých případech dětem přidělen.

Kdo má právo na asistenta pedagoga? Kdy se objevila funkce asistenta pedagoga ve školním systému? Co vše tato funkce obnáší? Co je potřeba pro to, aby se člověk mohl stát asistentem? Kolik času musí asistent pedagoga věnovat žákům? A jak náročné někdy může být věnovat se dětem? To jsou jen některá z témat, kterými se tato práce zabývá.

Cílem práce je ukázat, jakou funkci a postavení ve školním prostředí mají asistenti pedagoga, jaký názor mají na asistenty pedagoga ředitelé, rodiče a pedagogové. A také jak moc asistenti pedagoga ovlivňují působení žáků.

Aby mohl být cíl splněn, bude proveden průzkum pomocí dotazníkového šetření. V rámci tohoto zjištění budou osloveni právě ředitelé, pedagogové a asistenti pedagoga ze základních, středních a mateřských škol na Benešovsku.

1 Základní pojmy spjaté s SPU a ADHD

1.1 Historie specifických poruch učení

První zmínky o specifických poruchách se objevily v polovině 19. století. Tehdy, v roce 1877, se v Anglii začala dyslexie označovat jako slovní slepota. V roce 1887 tento termín nahradil německý oční lékař Rudolf Berlin za dyslexii. Velký a rozhodující význam pro dyslexii měl americký dětský psychiatr Samuel Torrey Orton, který se zaměřil na zkoumání poruch řečových funkcí, jež považoval za základ specifické poruchy čtení. Jeho jméno nese největší a nejvýznamnější organizace zabývající se dyslexií, tj. Ortonova dyslektická společnost, která sídlí v USA.

U nás se průkopníkem na problematiku SPU stal profesor MUDr. Antonín Heveroch. Ten v roce 1904 popisuje obtíže při čtení u jedenáctileté dívky. Tento případ vydal v časopise Česká škola v článku „O jednostranné neschopnosti naučit se číst a psát při znamenité paměti“.

První příznaky ADHD u dětí zpozorovali lékaři na začátku 20. století. Doktor G. F. Still v roce 1902 vyšetřil skupinu dvaceti dětí, u kterých se objevilo výrazně nežádoucí chování, přestože byly vychovávány v domácnostech splňující kritéria dobré výchovy. Popsal u nich projevy hyperaktivity, narušenou pozornost, problémy s učením. Všiml si, že se příznaky častěji vyskytovaly u chlapců. Jelikož nebylo možné vysvětlit příčiny zanedbáním výchovy, vyvodil, že se pravděpodobně jedná o biologické příčiny. Tento teoretický předpoklad byl velmi pokrokový.

Běžně akceptovatelnou metodou léčby v té době bylo bití, s cílem dosáhnout u dětí poslušnosti. Hypotéza o biologickém podkladu byla posílena na konci třicátých let 20. století, kdy Charles Bradley v léčbě poruch chování u dětí úspěšně použil psychostimulační látku, u které bylo patrné zmírnění hyperaktivity.

1.2 Dyslexie

Dyslexie je nejznámější z poruch učení, jedná se o specifickou poruchu čtení. Vyskytuje se zhruba u 8 – 10 % populace.

1.2.1 Příčiny vzniku

Mezi nejčastější příčiny patří dědičnost (u 40 – 50 %), nepříznivý nitroděložní vývoj dítěte – tato příčina je obtížně dokazatelná, komplikace při po porodu a v poporodním období, nebo nepříznivý vývoj dítěte do 1 roku – prodělání těžšího infekčního onemocnění, nebo úraz hlavy. Příčinou bývá také podceňované rodinné prostředí pro vývoj řeči nebo nedostatečná pomoc při zvládnání dovednosti čtení a psaní v raném období školní docházky.

1.2.2 Diagnostika

Diagnostická kritéria u dyslexie – čtení jsou:

- $IQ \geq 90$
- $ČQ \geq 90$
- *rozdíl mezi IQ a ČQ minimálně 20 bodů*
- *trvale podprůměrné výsledky ve čtení*
- *negativní nález v oblasti zraku, sluchu*
- *nevýznamné absence ve škole*
- *rezistence vůči běžným pedagogickým opatřením školy*

Pokud jsou splněna všechna kritéria, lze přidělit diagnózu dyslexie. Pokud není jedno kritérium splněné, lze ho kompenzovat dvěma z následujících kritérií:

- *prokázána dyslexie u rodičů nebo sourozenců*
- *LMD¹*
- *poruchy v oblasti psaní*
- *snížené výsledky v percepčních zkouškách*

¹ Lehká mozková dysfunkce

- výrazně opožděný vývoj řeči²

1.2.3 Diagnostika v 1. ročníku ZŠ

Pro rozvoj osobnosti dítěte a pro formování jeho vztahu ke škole je první ročník klíčovým obdobím. Většina učitelů je seznámena s poruchami učení, zvláště s projevy dyslexie. Není však dobré přílišné zaměření pozornosti na vyhledávání dyslektiků a výzvy k návštěvě PPP hned v 1. pololetí prvního ročníku. Na základě pouhého neúspěchu ve čtení nelze usoudit, že se jedná o specifickou poruchu čtení – dyslexii. Pozorování musí být zaměřeno na celou osobnost dítěte, na jeho vztahy ke spolužákům i učiteli, na vztah ke školní práci.

V 1. ročníku nejčastěji signalizuje dyslexie tyto projevy:

- Výkony žáka ve čtení jsou horší než výkony v jiných dovednostech a činnostech, např. v matematice. Nápadný může být zájem o jiné činnosti, které se od čtení výrazně liší.
- Vázne spojení hláska – písmeno. Žák si dlouho nepamatuje nová písmena, zaměňuje je.
- Žák si domýšlí text nebo ho odříkává z paměti. Při změně textu zcela selhává.
- Není schopen sledovat čtení spolužáků jednak proto, že sám nečte, ale i proto, že neudrží pozornost u jedné činnosti, nezvládne vedení očních pohybů po řádce.
- Ke konci školního roku se projevuje tzv. dvojité čtení. Dítě si potichu přeřikává písmena a teprve potom vysloví slovo nahlas.
- Zcela uniká obsah přečteného textu. Žák neví, co četl, nechápe napsané pokyny, ani jsou-li snadné.

1.2.4 Důsledky/projevy

Podle Mezinárodní dyslektické společnosti je jeden z hlavních důsledků dyslexie *fonologický deficit*³. Avšak tento důsledek byl objeven v anglicky mluvících zemích, kde je dekodování slov náročnější než v českém jazyce, tudíž v české veřejnosti není vnímán jako hlavní důsledek.

²ZELINKOVÁ, Olga. Poruchy učení. 3. vyd. Praha: Portál, 1998. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7178-242-4 str. 24

³ Obtíže s dekodováním slov, diskriminací jednotlivých hlásek, narušená schopnost hláskové syntézy aj.

Další důsledek je *vizuální deficit*⁴. Další deficity, které se mohou na dyslexii podílet, jsou např. *deficity v procesu automatizace*⁵, deficity v oblasti paměti – při hláskování delšího slova horší zapamatování hlásek, deficity v oblasti jazyka a řeči, které mohou postihovat psanou i mluvenou řeč - projevují se např. nižším jazykovým citem, artikulační neobratností aj.

U dyslexie se rozděluje čtení do dvou skupin. Pravoemisférové čtení (pravoemisférová dyslexie) – zde je čtení pomalé, namáhavé, neplynulé a s menším výskytem chyb – dítě používá pravou hemisféru, což je typické pro začátečnické čtení a levá hemisféra není již dostatečně aktivována. Dítě proto zůstává na úrovni percepčních mechanismů, což je např. vnímání zvuků, rozlišování tvarů i písmen aj. Při pravoemisférovém čtení je efektivní cvičení pro aktivizaci levé hemisféry. Levoemisférové čtení (levoemisférová dyslexie) – zde je čtení naopak rychlé, překotné a se zvýšenou chybovostí – zde je využívána levá hemisféra, což je typické pro pokročilejší čtenáře, avšak percepční mechanismy zde nejsou na potřebné úrovni. V tomto případě je vhodné využívat cvičení na aktivizaci pravé hemisféry. Další problém u dětí s dyslexií je intonace a melodie věty a nesprávné dýchání. Někdy opakují začátky slov, neudržují pozornost v textu – přeskakují řádky.

Typické chyby při čtení jsou:

- *záměna tvarově podobných písmen (tzv. statická inverze) – např. b-d-p, a-e-o, l-h-k, m-n;*
- *přesmykování slabik (tzv. kinetická inverze) – např. lokomotiva – kolomotiva;*
- *vynechávání nebo přidávání písmen, slabik, slov, vět;*
- *vynechávání diakritických znamének (háčky, čárky) nebo jejich nesprávné umístění*
- *domýšlení koncovek slov*⁶

Další problémy mívají děti při reprodukci čteného textu. Buď je reprodukce nesprávná, což znamená, že si dítě vůbec nepamatuje, co četlo, protože se příliš soustředilo na výkon při čtení, nebo je reprodukce chudá, pouze útržkovitá. Může se zde také projevit vliv nedostatečné krátkodobé paměti, kdy si dítě pamatuje začátek nebo konec textu, ale střed mu uniká. Ještě je zde reprodukce chaotická, při které dítě reprodukuje text, jak ho zrovna

⁴ Obtíže se znakovým rozlišováním např. stranově obrácených tvarů a drobných detailů nebo problém při vnímání barev.

⁵ Dovednosti jsou automatizovány pomaleji např. pokrok od pouhého slabikování ke čtení celých slov.

⁶ JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. Reeducace specifických poruch učení u dětí. Praha: Portál, 2008. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 978-80-7367-474-8. Str. 14

napadne, bez logické nebo časové posloupnosti. Tato reprodukce je typická pro děti s ADD či ADHD.

1.3 Dysgrafie

Dysgrafie postihuje písemný projev, který bývá nečitelný, dítě si obtížně pamatuje písmena a obtížně je napodobuje.

1.3.1 Příčiny vzniku

Mezi příčiny vzniku patří, stejně jako u dyslexie, dědičnost, prenatální poruchy, porodní komplikace nebo *postnatální faktory*⁷.

1.3.2 Diagnostika

Kritéria pro diagnostiku dysgrafie jsou:

- *trvale podprůměrné výsledky v písemných projevech (zvládání tvarů písmen, problémy v diktátech)*
- *specifické chyby ve školních pracích*
- *$IQ \geq 90$*
- *negativní nález v oblasti zraku, sluchu*
- *nevýznamné absence ve škole*
- *rezistence vůči běžným pedagogickým opatřením školy*

Pokud dítě splňuje všechna kritéria, lze přidělit diagnózu specifická porucha v oblasti psaní.

Pokud je jedno kritérium nesplněno, lze ho kompenzovat dvěma z následujících kritérií:

- *prokázána dysortografie nebo dysgrafie u sourozenců či rodičů*
- *LMD*
- *poruchy v oblasti čtení*
- *snížené výsledky v percepčních zkouškách*

⁷ Poranění hlavy, úrazy, mozkové příhody, nádory

- *výrazně opožděný vývoj řeči*
- *nápadné problémy s jemnou motorikou*
- *vývojová dyspraxie (porucha praktických dovedností)⁸*

Více podrobností k diagnostice v běžné třídě ZŠ viz strana 10 – 11 – záznamový list.

1.3.3 Diagnostika v 1. ročníku ZŠ

U dysgrafie se objevují nejčastěji tyto projevy:

- držení psacího náčiní je nesprávné nebo křečovitě
- dítě tlačí na psací náčiní, není schopno provádět plynulé tahy
- obtížně si pamatuje a napodobuje tvary písmen
- písmo je neurované, kostrbaté, tvary písmen jsou téměř nečitelné
- písmena jsou nestejně veliká, přepisování je neúčinné – mnohdy se stává, že přepisovaný úkol je horší než původní
- v diktovaných slabikách či slovech píše dítě pouze některá písmena, většinou ta, která jsou zvukově výrazná, nebo ta, která si pamatuje
- dítě nepíše čárky, háčky, neslyší všechna písmena správně

1.3.4 Reedukace

V úvodu musí být dítě dostatečně motivováno pro práci, poté následují cvičení zaměřená na rozvíjení těch dovedností, které psaní podmiňují. Reedukaci dysgrafie nelze v žádném případě omezit na opisování cvičení a přepisování sešitů.

Rozvíjení motoriky

Při rozvíjení grafomotoriky se zaměřuje na motoriku hrubou a jemnou. Hrubá motorika je rozvíjena pohyby trupu, končetin a hlavy. Jemná motorika je rozvíjena při pohybech rukou a prstů, které jsou náročnější na přesnost.

⁸ZELINKOVÁ, Olga. Poruchy učení. 3. vyd. Praha: Portál, 1998. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7178-242-4, str. 25-26

Při psaní je zapojeno mnoho svalů. Nadměrné zatížení svalů způsobuje jejich únavu, která se přenáší na celý organismus. Proto je důležité správné držení těla při psaní, poloha dolních končetin, vzdálenost hlavy od papíru a držení psacího náčiní. U mladších žáků je vhodné zařazovat v průběhu psaní relaxační cvičení.

- Hrubá motorika

Před psaním se provádí cvičení paží, uvolnění pletence ramenního. Není-li uvolnění dostatečné, je pohyb křečovitý, svalstvo je ve stálém napětí. Dítě tlačí na psací náčiní, křečovitě je svírá. Písmo není plynulé, ruka brzo bolí, dítě je unavené a ztrácí zájem o práci. Procvičení může být zařazeno i v průběhu psaní.

Pohyby paží: mávání, kroužení, střídavé upažení a vzpažení, kroužení předloktím.

Pohyby dlaní: vpřed, vzad, vpravo, vlevo, mávání, kývání, tlačení dlaněmi proti sobě a uvolňování apod.

- Jemná motorika

K rozvíjení jemné motoriky slouží řada cvičení prováděných v rámci jiných předmětů, např. navlékání korálků, skládání z papíru, modelování, omalovánky.

Cvičení, která můžeme provádět před psaním i v jeho průběhu, jsou:

Pohyby prstů: dotýkání prstů obou rukou (i bez zrakové kontroly), oddalování a přibližování prstů (nůžky), mávání prstů, kroužení.

Sestavy z dlaní: dotyk palců a ukazováčků (brýle), hnízdo z dlaní, dotyk špičkami prstů o sebe (špička lodě).

Cvičení pohybové paměti: opakování cviků předvedených učitelem, spojování cviků do krátkých sestav, sledování uvolňovacích cviků a jejich napodobování z paměti.

Držení psacího náčiní

Správné držení psacího náčiní je předpokladem plynulého psaní. Ruka se zlehka dotýká malíčkem papíru, psací náčiní drží dítě ve třech prstech. Ukazováček vede pohyb dolů (zapojení flexorů), prostředníček nahoru (extenzory) a palec podporuje pohyb vpřed. Pro nácvik správného úchopu lze použít mnoho různých násad – viz příloha č. 1, 2, 3.

Je nutné začít se správným držením psacího náčiní již v předškolním věku.

Uvolňovací cviky

Uvolňovací cviky předcházejí nácvičku psaní. Provádíme je nejprve na svislé ploše, protože pohyb směrem dolů je nejsnazší, potom na šikmé a nakonec na vodorovné podložce. Žáci mohou používat spoustu psacího náčiní jako křídly, voskové pastely nebo uhel. Pro toto cvičení je důležité, aby psací náčiní snadno zanechávalo stopu.

Cviky se zpočátku provádí na balicím papíře a postupně se plocha papíru zmenšuje. Plynulost a rytmus pohybů při psaní mohou být podporovány říkadly, písničkami, hudebním doprovodem nebo pouze slovním spojením. Slovní doprovod či melodie přispívají k psychickému uvolnění dítěte, k vyhasínání nesprávných návyků při psaní a k motivaci. Uvolňovací i průpravné cviky se provádí vždy několikrát. Nezaměřují se na přesné obtahování tvarů nebo přesné napodobení, ale na plynulost a rytmus pohybů. Provádí se co nejčastěji, pokud možno před každým psaním. Cviky je vhodné i pro žáky ve vyšších ročnících, aby si zopakovali celý postup správného pohybu. Jestliže dítě nezvládá písmeno, je nutné vrátit se na začátek a celý postup zopakovat.

Postup při reedukaci

Žáci s dysgrafií se nesmí přetěžovat stálým psaním. Dává se přednost krátkým cvičením, které jsou časté a pečlivé. Přepisování sešitů je neúčinné. Zvýšenou námahou, vypětím a nervozitou se kvalita písemného výkonu zhoršuje. Na druhé straně nelze tolerovat nedbalost. Je ale velice obtížné určit, kde končí porucha a začíná nedbalost. Rozlišení a správný přístup k žákovi předpokládá empatii učitele, jeho diagnostické dovednosti a snahu dítěti pomoci.

Čím je dítě starší, tím je prognóza reedukace horší. V případě těžší poruchy, kdy dítě jen obtížně napodobuje tvary písmen a písmo je nečitelné, umožňuje se psát na psacím stroji a psaní se neklasifikuje.

1.4 Dyskalkulie

Tato porucha se projevuje výraznými obtížemi v chápání číselných pojmů a v neschopnosti provádět matematické operace (sčítání, odečítání, násobení, dělení). Projevuje se mimo jiné obtížemi v orientaci na číselné ose, záměnami číslic (např. 6 – 9) a záměnami čísel (např. 2008 – 2800).

1.4.1 Příčiny vzniku

Příčiny vzniku dyskalkulie mohou být dědičné sklony, lehká mozková postižení nebo také netypická dominance hemisfér.

1.4.2 Diagnostika v 1. ročníku ZŠ

Zde se vyskytují tyto projevy:

- Dítě nechápe předmatematické pojmy. Neumí použít pojmy větší – menší, delší – kratší, více – méně atd.
- Neumí třídit předměty podle daného znaku (např. trojúhelníky a čtverce), řadit prvky podle velikosti.
- Obtížně se orientuje v prostoru (nahore – dole, první – poslední)
- Nezvládá spojení: počet prvků – číslice.
- Stále počítá předměty po jedné.
- Nepamatuje si číslice, má obtíže při čtení číslic.
- Není schopno psát číslice podle diktátu, zapomíná je.

1.4.3 Důsledky/projevy

L. Košč rozlišuje následující typy dyskalkulie:

Praktognostická dyskalkulie

Verbální dyskalkulie

Lexická dyskalkulie

Grafická dyskalkulie

Operační dyskalkulie

Ideognostická dyskalkulie⁹

1.4.4 Reedukace

Stejně jako u dyslexie hledáme úroveň, na které dítě aktuálně je, a odtud postupujeme k úkolům náročnějším.

Předčíselné představy

- Třídění prvků podle tvaru, skládání tvaru z částí
- Upevnování pojmů malý, velký, větší, menší, stejný, největší, nejmenší...
- Uspořádání prvků podle velikosti
- Cvičení pravolevé a prostorové orientace

Číselné představy

- Určování více, méně, stejně, nejvíce, nejméně.
- Vyhledávání čísel k danému množství prvků a naopak přiřazování odpovídajícího počtu prvků k dané číslici.
- Orientace na číselné ose – ukazování čísel podle diktátu, ukazování čísel čtených na kartách na číselné ose.
- Porovnávání čísel.
- Rozklad čísel pomocí názorného materiálu i z paměti.

Struktura čísla, poziční hodnota číslic v čísle

- Čtení číslic.
- Vyhledávání číslic na vyšrafovaném či vytečkovaném podkladu, jejich zvýraznění a čtení (figura- pozadí).

⁹ Podrobněji jsou tyto typy popsány v ročníkové práci „Žáci s SPU a ADHD ve školním prostředí“ z roku 2016/2017

- Rozklad čísel na jednotky, desítky ...
- Psaní číslic do desítkové tabulky.
- Grafické znázorňování číslic do mřížky (čtverec 10x10 ke znázorňování čísel 0-100).

Matematické operace

- Objasňování jednotlivých operací s pomocí předmětů nebo prvků na základě manipulace.
- Provádění sčítání a odčítání v oboru do 10, jako základ dalšího numerického počítání.
- Počítání do 20 s přechodem přes desítku.
- Sčítání a odčítání větších čísel.
- Vysvětlení násobení a dělení na názorném materiálu, a dále spojování názoru s osvojováním násobilky zpaměti.
- Návuk matematických operací písemně. Zdůrazňování správného umístění čísel.

Slovní matematické operace

- Řešení numericky velmi snadných úloh, aby dítě pochopilo princip matematizace běžných situací.
- Řešení slovních úloh pomocí manipulace s předměty.
- Řešení písemně zadávaných slovních úloh.

Chápání číselných řad a cvičení paměti

- Cvičení jsou prováděna formou her, hádanek a soutěží.

Orientace v čase

- Jmenování dnů v týdnu, měsíců v roce, ročních období.
- Jmenování charakteristických činností pro měsíce a roční období.

- Jmenování časových údajů bez návazného pořadí, např.: který je třetí den v týdnu, pátý měsíc v roce, který den je před pondělkem ...?
- Určování hodin – celé hodiny, půlhodiny, čtvrt hodiny, minuty.
- Skládání dějových obrázků podle časové posloupnosti.
- Vyhledávání údajů v jízdních řádech, počítání délky cesty v kilometrech i trvání cesty.
- Převod – den, hodina, minuta, sekunda.
- Praktické řešení úloh související s časem, např.: Ve 3 hodiny jede autobus na výlet. Cesta na zastávku trvá 15 minut. V kolik hodin musíš odejít z domu?

Další cvičení

- Cvičení zrakové a sluchové percepce
- Cvičení zaměřená na rozvíjení řeči
- Rytmická cvičení
- Cvičení zaměřená na nácvik soustředění
- Cvičení zaměřená na rozvíjení té funkce, která je ve vývoji opožděná

1.5 ADHD

ADHD je zkratka pro pojem attention deficit hyperactivity disorder, neboli porucha pozornosti s hyperaktivitou. Je to vývojová porucha charakteristická věku dítěte nepřiměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity. Potíže jsou chronické a nelze je vysvětlit na základě neurologických, senzorických nebo motorických postižení, mentální retardace nebo závažných emočních problémů. Obtíže jsou často spojené s neschopností dodržovat pravidla chování a provádět opakovaně po delší dobu určité pracovní výkony.

1.5.1 Příčiny vzniku

Významnou roli hraje genetická dispozice. Podle Bidermana je u rodičů s ADHD 50% pravděpodobnost, že jejich děti budou trpět obdobnými obtížemi. Co je skutečně zděděné,

není přesně známo, ale předpokládají se změny ve struktuře a fungování mozku.

Současná vyšetření upozorňují na roli toxinů z vnějšího prostředí, a to především na aditiva v potravinách a nikotin. Asi 22 % matek s dětmi s ADHD uvádí, že kouřilo v době těhotenství v průměru jednu krabičku cigaret, zatímco u dětí bez ADHD to bylo pouze 8 % matek.

Pozdější studie na zvířatech ukázaly, že chronická přítomnost nikotinu zvyšuje uvolňování dopaminu v mozku a způsobuje hyperaktivitu.

1.5.2 Diagnostika

Nejméně šest z následujících symptomů musí přetrvávat po dobu nejméně šesti měsíců, a v to takové intenzitě, která je nepřiměřená pro daný stupeň vývoje dítěte:

- *dítě často věnuje bedlivou pozornost detailům nebo dělá chyby z nedbalosti ve školních úkolech a při dalších aktivitách;*
- *má často potíže v koncentraci pozornosti na úkoly nebo hry;*
- *často vypadá, že neposlouchá, co se mu říká;*
- *často nepracuje podle instrukcí, nedokončuje práci, má nepořádek na svém místě a ve svých věcech;*
- *má obtíže v organizování svých úkolů a aktivit;*
- *oddaluje plnění školních i domácích úkolů, které vyžadují intenzivní mentální úsilí;*
- *ztrácí věci nezbytné pro školu a zájmové aktivity;*
- *lehce se nechá rozptýlit cizími podněty;*
- *dítě je zapomětlivé v denních činnostech.*

Alespoň čtyři z následujících symptomů hyperaktivity/impulzivity přetrvávají alespoň šest měsíců:

- *dítě často třepe rukama nebo nohama, vrtí se na židli;*
- *opouští místo ve třídě nebo v situaci, v níž se očekává, že bude sedět;*

- *běhá kolem v situacích, kde je to nevhodné;*
- *často není dítě schopno klidně si hrát, nebo provádět klidnější činnosti ve volném čase;*
- *dítě často vyhrkne odpověď, aniž si poslechne celou otázku;*
- *má obtíže při stání v řadě, při hrách nebo skupinových činnostech.*¹⁰

Uvedené projevy se musejí vyskytovat doma i ve škole, popř. na jiných místech. Pokud tomu tak není, lze předpokládat, že možnou příčinou obtíží je nesprávná výchova v rodině nebo nevhodné postupy či podmínky ve škole.

1.5.3 Důsledky/projevy

Třemi základními příznaky ADHD jsou porucha pozornosti, impulzivita a hyperaktivita. Jedinci s ADHD jsou rizikovou skupinou z hlediska antisociálního chování. Často vyrůstají v dysfunkční rodině, mezi příbuznými se mohou vyskytovat psychopatologické projevy. Dalšími příznaky jsou snížené výkony ve škole, agresivita, hádavost, nedostatek sebeovládání, problémy s navazováním kontaktů s vrstevníky, nesnášenlivost, neschopnost podřídit se autoritě a obecně uznávaným pravidlům.

1.5.5 Reedukace

Při počátečním působení nemůže být prvotním cílem úprava chování dítěte, ale kroky směřují nejprve ke změně podmínek, v nichž dítě žije, aby ubylo negativních podnětů, které mohou působit jako spouštěcí mechanismy. Z toho vyplývá, že účastníky reedukačního procesu musejí být dospělí (rodina i škola), vrstevníci a dítě samo.

Základní postupy

Pozitivní posilování spolu s mírnými tresty je základním prvkem v intervenci zaměřené na poruchy chování. Musí následovat ihned po splnění úkolu, protože vede k uspokojení dítěte a snaze znovu získat pochvalu. Pochvaly se vztahují i na úkoly, které by měly být zvládnuty dětmi v mnohem nižším věku.

¹⁰ZELINKOVÁ, Olga. Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7; str. 199

Instrukce a pokyny musejí obsahovat pouze několik kroků, při kterých by měl dospělý udržovat oční kontakt. Dítě instrukci zopakuje, aby bylo zřejmé, že ví, co má dělat.

Úkoly, které dítě dostává, musejí být jednoduché, splnitelné a krátké. Je-li třeba, rozdělíme delší úkol na úseky a zadáváme je postupně.

Nediskutuje se o vhodnosti chování. Dospělý musí jednoznačně stanovit mantinely, které je třeba dodržovat. Jednoznačně vytyčená pravidla přispívají k pocitu bezpečí, který je velmi nutný pro další vývoj dítěte. Dítě musí mít pocit, že mu dospělí chtějí pomoci, že mu rozumějí. Pokud je káráno, musí vědět, že vztah dospělých k němu se nemění, pouze se jim nelíbí to, co právě provedlo.

Spolužákům a kamarádům je třeba přiměřenou formou sdělit podstatu obtíží. Nelze dopustit, aby dítě bylo pro své obtíže izolováno od ostatních. Musí se hledat příležitosti, aby se cítilo součástí kolektivu, zapojovalo se do aktivit ve třídě.

Sebekontrola a sebehodnocení jsou obtížné u běžné populace, tím spíše u jedinců s ADHD. Soustavně je dítě vedeno k tomu, aby si uvědomovalo své chování, hodnotilo je, snažilo se dříve přemýšlet a potom jednat.

Optimismus a pevné nervy dospělých při výchově jsou nezbytné.

Kromě uvedených doporučení je třeba, aby rodiče zajistili pravidelný denní režim, dostatek spánku, zdravou stravu, pravidelnou přípravu na vyučování v klidném prostředí a účast v zájmové činnosti.

2 Základní pojmy spjaté s asistencí

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, jehož prostřednictvím dochází k naplňování podpůrných opatření ve vzdělávání u dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavním cílem zavedení asistenta pedagoga je jeho pomoc žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami při jeho zařazení do výuky i do školního prostředí jako takového. Žák se speciálními potřebami se ocitá v odlišných podmínkách prostředí, ve kterých je mnoho nových překážek, a proto pro něj asistent pedagoga může představovat určitou jistotu, obzvlášť při edukačním procesu. Asistent pedagoga se snaží v edukačním procesu vytvořit podmínky, které vedou k podpoře žáka. Pomoc a podpora je poskytována způsobem odpovídajícím individuálním potřebám žáka. Vzdělávání těchto žáků vyžaduje častější pedagogickou podporu, kontrolu jejich práce, pomoc s koncentrací na zadaný úkol, pomoc s orientací v zadaném úkolu, podporu v komunikaci se žákem a jeho rodinou atd. Současně je asistent pedagoga využíván pro individuální podporu žáka, pomáhá i v jednoduchých sebeobslužných činnostech, je prostředníkem komunikace mezi učitelem a žákem. Náročnost podpory je vždy vyhodnocena ve spolupráci rodiny/žáka/školy a ŠPZ.¹¹

2.1 Historie vzniku funkce asistenta pedagoga

Zapojení asistentů pedagoga do výuky v České republice začalo v devadesátých letech minulého století. Práce asistentů se vyvíjela po dvou liniích, samostatně u žáků se zdravotním postižením a zvlášť u žáků se sociálním znevýhodněním.

Asistenti žáků se zdravotním postižením se začali objevovat ve speciálních školách s přijetím Vyhlášky 127/1997 Sb. o speciálních školách a speciálních mateřských školách.

V roce 2002 byl v Poslanecké sněmovně zamítnut návrh nového školského zákona (zákona o vzdělávání), který předkládalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pod vedením Mgr. Eduarda Zemana. Již v této době se objevovalo úsilí (zejména občanských iniciativ a sdružení) zakotvit v nějaké podobě institut, který se v uvedeném období nejčastěji nazýval „osobní asistent“. Zákon přijat nebyl a vzhledem k institutu asistenta to bylo dobré řešení – tehdejší znění návrhu zákona s ním nepočítalo. Důvodem tohoto „opomenutí“ je primárně

¹¹www.nuv.cz/t/ap [2. 3. 2018]

„neblahá“ tradice speciálního vzdělávání, která znamenala obrovský problém při postupném prosazování způsobu vzdělávání prostřednictvím integrace. Právě ona zřejmě představuje základní problém, s nímž se školy a učitelé potýkali a na mnoha místech potýkají dosud. Je jím chybějící tradice, dostatek informací a z toho vyplývající poznání možností, jež integrované vzdělávání skýtá. V některých školách je integrace dítěte s postižením stále ještě chápána jako jakýsi „nadstandard“, který škola není „povinna“ poskytovat.¹²

Právě v 90. letech docházelo ve školském terénu k výrazné změně při poskytování a hrazení nákladů na služby tzv. asistenta ve třídě, v níž je začleněno dítě či žák s postižením. Tito asistenti (alternativně uváděni jako osobní asistenti, třídní asistenti či asistenti učitele) byli dosud na školách v celé České republice placeni převážně z prostředků mimo resort školství. Asi v 50 % případů byli tito asistenti placeni z prostředků na podporu zaměstnanosti místně příslušnými úřady práce (společensky účelné pracovní místo a veřejně prospěšná práce). Ve smyslu příslušných pokynů MPSV¹³ dávaly úřady práce najevo, že tento způsob hrazení nákladů neodpovídá podmínkám uvedených programů podpory zaměstnanosti a bude v prvních měsících roku 2002 ukončen. *Ve školách a předškolních zařízeních tak zůstaly desítky a pravděpodobně spíše stovky dětí s postižením, u nichž nebylo zřejmé, jak bude „asistence“ v průběhu výuky zabezpečena.¹⁴*

Dále se na krytí nákladů na zřízení pozice asistenta podílela občanská sdružení zdravotně postižených a postupně stále častěji byly náklady na asistenta hrazeny z finančních prostředků resortu školství. *Zejména z tzv. navýšení normativu na vzdělávání dítěte, žáka a studenta se zdravotním postižením. U asistentů hrazených z těchto prostředků se nejčastěji jednalo o formu civilní vojenské služby a v určitých případech se jednalo o „fiktivní“ výkon pozice asistenta, kdy pracovní právní titul byl veden jako obvyklá, již nyní v resortu školství existující pozice – např. vychovatel. Již v téže době se objevovaly pokusy o zrušení civilní služby, která*

¹² Michalík, 2005 (http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga_analyza_final_2013.pdf) [20. 1. 2018]

¹³ Ministerstvo práce a sociálních věcí

¹⁴ Michalík, 2012 (http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga_analyza_final_2013.pdf) [20. 1. 2018]

by znamenala odchod dalších desítek a pravděpodobně spíše stovek mladých mužů ze škol, kde vykonávali pomocné práce, mezi nimi i pozici asistenta.¹⁵

Celý uvedený systém poskytování asistentů postrádal oporu nejen v zákoně, ale v obecně závazných normativně-právních aktech vůbec. Školy tak byly vystaveny značným problémům. Z ustanovení příslušných právních norem vyplývá jednoznačná povinnost školy a školského zařízení poskytnout dítěti, žákovi či studentu vzdělání. Navíc jsou tyto právnické osoby osobami vykonávajícími po uvedené dobu tzv. náležitý dohled ve smyslu příslušných ustanovení občanského zákoníku.¹⁶

V odůvodnění návrhu novely zákona č. 29/1984 Sb. (školský zákon) ve věci doplnění zákona o institut „třídního asistenta“ bylo uvedeno: „Současná situace, kdy řada dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením je zařazena do tzv. běžných tříd škol a není do příštího školního roku zajištěno financování (pobyt) asistentů, znemožňuje v mnoha případech naplnění výše uvedených zákonných povinností.“

Jednalo se zejména o povinnosti vyplývající z ustanovení Listiny, (čl. 33), zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon), (zejm. ustanovení § 34 – § 37), a vyhlášku MŠMT č. 291/1991 Sb., o základní škole (§ 3 odst. 5).

Podle ustanovení uvedených právních norem neměla škola možnost převést žáka plnění povinnou školní docházku na jinou školu bez souhlasu zákonných zástupců. Toto pravidlo zůstalo zachováno i v současné právní úpravě dané zákonem č. 561/2004 Sb., přes naše upozornění na problémy, které přináší školám. To se týká i žáků se zdravotním postižením. Školy by tak v případě nemožnosti ustavení pozice asistenta ve třídě, v níž je vzděláván žák s těžšími formami zdravotního postižení, de facto nemohly naplnit své úkoly stanovené výše uvedenými právními normami.¹⁷

Tuto skutečnost si uvědomovali i někteří pracovníci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kteří se snažili připravit opatření na úrovni Metodického pokynu MŠMT, která

¹⁵ Michalík, 2005 (http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga_analyza_final_2013.pdf) [20. 1. 2018]

¹⁶ Michalík, 2012 (http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga_analyza_final_2013.pdf) [20. 1. 2018]

¹⁷ Michalík, 2005 (http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga_analyza_final_2013.pdf) [20. 1. 2018]

by danou oblast alespoň částečně řešila. V celém uplynulém období ovšem MŠMT důsledně odmítalo ustanovení asistenta k žákovi se zdravotním postižením, který by plnil (dle názoru MŠMT) i tzv. sociální úkoly. To se plně projevilo i v textu návrhu opatření, které iniciovalo MŠMT a navrhovalo účinnost od 1. 1. 2003.

2.2 Podmínky asistence

Klasifikační předpoklady

Jsou rozlišovány dvě úrovně odbornosti asistentů pedagoga. Podle nich je odlišeno i požadované vzdělání.

Vyšší úroveň činnosti – přímá pedagogická činnost ve třídě, ve které jsou vzděláváni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo ve škole s integrovanými žáky. Pro vyšší úroveň činnosti musí mít asistent pedagoga střední vzdělání s maturitou a odpovídající pedagogické vzdělání (SŠ, VOŠ nebo VŠ zaměřenou na pedagogiku nebo alespoň kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga)

Nižší úroveň činnosti – pomocné výchovné práce ve škole nebo školském zařízení. Zde stačí asistentovi pedagoga střední vzdělání s výučním listem nebo dokonce i jen základní vzdělání, podmínkou je absolvování kvalifikačního kurzu pro asistenty pedagoga.

Podle výše kvalifikace a délky praxe je stanovován plat asistenta pedagoga. Pohybuje se od 4. platové třídy (cca devět a půl tisíce korun při celém úvazku) výše. Maximální platové úrovně okolo 8. a 9. platové třídy (cca osmnáct až dvacet tisíc korun při rozsáhlé praxi v oboru) dosáhne jen málokterý pedagogický asistent.

Předpoklady pro výkon činnosti a odbornou kvalifikaci asistentů pedagoga upravuje zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pedagogických pracovnících“), jenž nabyl účinnosti 1. 1. 2005 a následně vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků (dále jen „vyhláška o DVPP“). Výše uvedený zákon na základě ustanovení § 2 přiznal asistentovi pedagoga postavení pedagogického pracovníka.

Asistent pedagoga dle znění § 20 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, získává odbornou kvalifikaci:

- *vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,*
- *vyšším odborným vzděláním získaným studiem v akreditovaném vzdělávacím programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku,*
- *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů,*
- *středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a studiem pedagogiky,*
- *základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízením dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.*

Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 odst. e) zákona 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb., tzn. studium pro asistenty pedagoga s dosaženým základním vzděláním:

1) Studiem pro asistenty pedagoga (§ 20 písm. e/ zákona č. 563/2004 Sb.) získává jeho absolvent znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických věd, které jsou součástí jeho odborné kvalifikace. 2) Studium se uskutečňuje v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v délce trvání nejméně 120 vyučovacích hodin. 3) Studium se ukončuje závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení. MŠMT zveřejňuje a pravidelně aktualizuje seznam akreditovaných vzdělávacích programů, jejichž úspěšným absolvováním účastníci získají kvalifikaci pro výkon činnosti pedagogického pracovníka – asistenta pedagoga.¹⁸

Další schopnosti a předpoklady

Vedle zákonem stanovených požadavků na absolvované vzdělání vyžaduje profese asistenta pedagoga i další kvalifikační předpoklady, schopnosti, dovednosti a osobnostní dispozice. Tyto předpoklady se často liší podle toho, u jakých žáků bude asistent působit – u žáků s

¹⁸ Michalík, 2012 (http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga-_analyza_final_2013.pdf) [20. 1. 2018]

Downovým syndromem je zapotřebí citlivý přístup, u žáků s poruchou chování razance a přirozená autorita, u žáků s kvadruparetickou formou mozkové obrny je potřeba i fyzická síla pro manipulaci s vozíkem.

Asistent by měl mít kladný vztah k dětem se sociálním znevýhodněním, měl by skutečně chtít s těmito dětmi pracovat a chtít jim pomoci k lepšímu vzdělání. Asistentem by se neměl nikdo stát jen z pouhého nedostatku jiných pracovních možností a pochopitelně by asistentem (ani jiným pedagogickým pracovníkem) neměl být někdo, kdo má předsudky vůči menšinám.

Asistent by měl mít znalosti odpovídající činnostem, které bude vykonávat.

Asistent by měl být empatický, měl by být alespoň z části schopen vidět svět očima dítěte, mít porozumění pro zájmy a priority dětí.

Asistent by měl umět komunikovat s rodiči žáků. Měl by být schopen formulovat sdělení jednoduše, jasně a srozumitelně.

Pro správný výkon přímé pedagogické činnosti by asistent měl být schopen pracovat pod vedením učitele a umět se poučit z rad zkušenějších (asistentů i pedagogů) i ze svých vlastních chyb. Asistenti často nastupují do profese bez předchozí pedagogické praxe a schopnost s pokorou se učit od ostatních pracovníků školy je pro ně nezbytná.

Velice důležité je, aby byl asistent dostatečně trpělivý, aby mohl s méně nadanými žáky procvičovat látku tak dlouho, jak budou potřebovat, a zároveň být dostatečně razantní a důsledný, aby mohl mezi staršími žáky působit svou přirozenou autoritou.

2.3 Funkce asistenta pedagoga

Pokud speciální vzdělávací potřeby žáka zvyšují náročnost pedagogické práce jen mírně, je možné, aby asistent pedagoga zajišťoval podporu pro více žáků současně – například asistent pedagoga na 0,5 úvazku (20 hodin) může ve třídě učiteli pomoci až se 4 žáky současně. V tom případě hovoříme o tzv. sdíleném asistentovi pedagoga.

Pokud je žák vyžaduje zvýšenou podporu pedagoga při vzdělávání, pak je úvazek asistenta pedagoga určen pouze pro jednoho žáka.

Funkci asistenta pedagoga zřizuje ředitel školy se souhlasem krajského úřadu a na základě vyjádření školského poradenského zařízení (§ 16, odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., (školský zákon), § 20 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a § 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb., (viz výše). Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících vymezuje dle § 2 odst. 2 - Přímou pedagogickou činnost vykonává: učitel, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného času, asistent pedagoga, trenér, vedoucí pedagogický pracovník. Asistent pedagoga působí ve třídě, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami (se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním, sociálním znevýhodněním). V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.¹⁹

2.3.1 Specifikace náplně práce asistenta pedagoga

Funkce asistenta pedagoga je podpůrná personální služba dětem, žákům nebo studentům se speciálními vzdělávacími potřebami (se zdravotním postižením, zdravotním nebo sociálním znevýhodněním). Asistent pedagoga působí ve třídě, ve které se vzdělává takové dítě, žák nebo student. Asistent pedagoga vždy pracuje pod metodickým vedením pedagoga (třídního učitele nebo učitele odborných předmětů). *Konkrétní náplň práce, rozsah a rozpis jednotlivých činností pro asistenta pedagoga stanoví ředitel školy na základě skutečných potřeb žáka a na základě doporučení SPC nebo PPP. Ten též jednoznačně určí příslušné kompetence všem pedagogickým pracovníkům, kteří souběžně zabezpečují výchovně vzdělávací činnost ve třídě, oddělení nebo výchovné skupině. Do náplně práce asistenta pedagoga patří dohled a především pomoc žákům se specifickými potřebami během aktivit, které zadal učitel. Zpětná vazba poskytovaná asistentem pedagoga směrem k učiteli je založena na pozorování žáka při práci a hodnocení efektivity dopadu výuky pro žákův rozvoj. V úvodu by měly být stanoveny přesně a jasně podmínky kooperace učitel - asistent a důležitosti se klade na předem plánování vyučovacího procesu a vytyčení si společného cílů, ke kterým by se žák měl dopracovat za podpory asistenta.²⁰*

Asistent pedagoga je pedagogický pracovník, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, oddělení nebo studijní skupině zřízené pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími

¹⁹ http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga-_analyza_final_2013.pdf [20. 1. 2018]

²⁰ Michalík 2012, http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga-_analyza_final_2013.pdf [20. 1. 2018]

potřebami nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace nebo který vykonává přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích ve škole, ve školském výchovném a ubytovacím zařízení, ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči.

Při vyučování jde o individuální přístup s konkrétním žákem a vede ho zejména k samostatné činnosti a následně zhodnocení jeho práce či pokroku. Základem je informovanost učitele o potřebách žáka či problémech, které mohou nastat při výchovně vzdělávacím procesu. Je důležité, aby i sám učitel obohatil poznatky ostatních žáků, například tím, že je seznamuje s osobami a přístupem k lidem se zdravotním postižením. Asistent pedagoga se aktivně podílí na výuce všech zadaných předmětů a zpřístupňuje jejich obsahy žákům se zdravotním postižením a přizpůsobuje jich vzhledem ke vhodnosti a tudíž k jejich individuálním potřebám. Na výuce musí spolupracovat s asistentem samotný vyučující, který je za výuku zodpovědný. Asistent pedagoga v případě odlišných potřeb přináší do školy nové změny, které podporuje žáky i učitele v jejich osvojování pro život tak důležitých kompetencí. Do těchto změn se nezapojují jen pedagogové ale všichni pracovníci školy, aby byli schopni pomoci dítěti samotnému, tak i jeho asistentovi při vzniklých obtížích. Výsledkem dobré spolupráce žák - asistent - škola je zdravé klima školy. Efektivní asistent pedagoga nejenže podporuje žáky se zdravotním postižením v době probíhající výuky ve škole, ale je součástí sítě vztahů školy s dalšími institucemi. Tyto vztahy mohou být na bázi přímé podpory žáka (spolupráce se školním psychologem, speciálními pedagogy, atd..) nebo formou podpory školy např. při komunikaci s rodiči, komunitou, apod.

Hlavní činnosti asistenta pedagoga legislativa popisuje pouze rámcově. Za zmínku však stojí, že poslední novela vyhlášky č.73/2005Sb. (vyhláška č. 147/2011 Sb., platná od září 2011), přinesla nové ustanovení. Asistent pedagoga dle něj v době vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání, poskytuje žákům s těžkým zdravotním postižením nezbytnou pomoc při sebeobsluze a pohybu. V praxi to znamená, že škola již nemůže požadovat, aby byl ve třídě po celou dobu vyučování přítomen osobní asistent těžce zdravotně postiženého žáka.

Mezi běžně vykonávané činnosti asistentů pedagoga v praxi patří:

- *podpora při dodržování a plnění individuálního vzdělávacího plánu - případné nedostatky žáka konzultuje s třídním učitelem, vychovatelem, výchovným poradcem, vedením školy, popřípadě se školským poradenským zařízením,*
- *individuální práce s žáky podle instrukcí a pokynů učitele (dohled nad jejich prací, dodatečné vysvětlování učiva a pracovních postupů, verbální a vizuální podpora žáka),*
- *kontrola školních pomůcek žáka,*
- *pomoc při řešení případných nedostatků, dozory nad žáky o přestávkách, sledování chování integrovaného žáka a jeho zapojení do kolektivu (pomáhá usměrňovat problémové chování žáka a řešit konflikty mezi spolužáky),*
- *pomoc při chystání a výrobě didaktických pomůcek, komunikace se zákonnými zástupci žáků,*
- *příprava pomůcek, pracovních listů a úprava textů pro žáka,*
- *asistenti pedagoga často přebírají zodpovědnost i za didaktickou techniku a učební pomůcky, které jsou žákovi svěřeny po dobu výuky.²¹*

2.4 Přímá pedagogická činnost asistenta pedagoga

Narižením vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, vláda nařizuje podle ustanovení § 23 odst. 5 zákona o pedagogických pracovnících rozsah hodin přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti, který je stanoven v příloze k tomuto nařízení, a počet tříd rozhodný pro stanovení přímé pedagogické činnosti. Toto nařízení se tedy vztahuje na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení zřizovaných Ministerstvem školství,

²¹http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga-_analiza_final_2013.pdf [20. 1. 2018]

mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí a dobrovolným svazkem obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství.

Rozsah přímé pedagogické činnosti stanoví asistentu pedagoga ředitel školy nebo školského zařízení v rozpětí 20 až 40 hodin týdně podle potřeby školy či školského zařízení. Při sjednání nebo povolení kratší než stanovené týdenní pracovní doby se úměrně tomu sníží rozsah přímé pedagogické činnosti. Ředitel školy nebo ředitel zařízení sociální péče může nařídít pedagogickému pracovníkovi konání přímé pedagogické činnosti nad jemu stanovený rozsah nejvýše v rozsahu 4 hodin týdně, další hodiny se sjednají na bázi dohody. Přímou pedagogickou činností nad stanovený rozsah je i přímá pedagogická činnost při zastupování nepřítomného pedagogického pracovníka.

Pedagogickému pracovníkovi přísluší podle ustanovení § 8a zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platu“), (odl. 1. 2007 podle § 132 nového zákoníku práce) za hodinu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické činnosti nebo přímé pedagogicko-psychologické činnosti vykonávané přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního zákona, kterou vykonává nad rozsah hodin stanovený ředitelem školy, ředitelem školského zařízení nebo ředitelem zařízení sociální péče podle zvláštního právního předpisu, příplatek ve výši dvojnásobku průměrného hodinového výdělku. Z výše uvedeného vyplývá, že o stanovení pedagogického pracovního úvazku v rozpětí do 40 hodin týdně rozhodne ředitel dané školy na základě náročnosti vykonávané přímé pedagogické činnosti asistenta i obtížnosti jeho odborné přípravy na vyučování. Při svém rozhodování ředitel školy přihlíží k doporučení školského poradenského zařízení. Pokud má ředitel školy zájem uzavřít s asistentem pedagoga pracovní poměr na dobu určitou, využije možnosti § 39 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, týkající se zvláštní povahy práce, tzn. práce vázané na konkrétní důvody. Pracovní smlouva může být tudíž vázaná např. na dobu, po kterou bude žák se zdravotním postižením vzděláván v dané škole, nebo dobu, na kterou je dán souhlas se zřízením asistenta pedagoga krajským úřadem nebo MŠMT, eventuálně dobu trvajících speciálně pedagogických potřeb žáka apod. Náplň práce asistenta pedagoga a zařazení do patřičné platové třídy se uskutečňuje na základě nejnáročnějších

požadovaných činností a jeho odborné kvalifikace ve smyslu nařízení vlády č. 469/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

4. platová třída

Pomocné práce při výchově se týkají pouze základních návyků a způsobů chování (pomocný vychovatel).

- *Pomocné výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí, žáků nebo studentů.*
- *Pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.*

Narřízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, které nabylo účinnosti dnem 1. října 2010, přináší a ve srovnání s původním vymezením zpřesňuje náplň práce zařazené do 4. platové třídy následovně:

- *Přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.*
- *Přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků. “*

5. platová třída

Rutinní výchovné úkony zaměřené na společenské chování, pracovní, hygienické a jiné návyky a pohybové aktivity.

- *Provádění rutinních prací při výchově dětí a žáků nebo studentů, upevňování jejich společenského chování, pracovních hygienických a jiných návyků, péče a pomoc při pohybové aktivizaci dětí, žáků nebo studentů.*

6. platová třída

Cílené výchovné působení na zkvalitnění základních návyků společenského chování.

- *Výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.*

Cílené výchovné působení na vytváření základních životních návyků.

- *Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.*

7. platová třída

Rutinní pedagogická činnost podle přesného usměrnění. Uplatnění najde u pedagogů zaměřených na výklad a osvojení konkrétních úzkých znalostí a postupů, např. specifické části učiva, okruhu znalostí, určité zručnosti a dovednosti. Může se vyskytnout v rámci vzdělávacího programu, předmětu nebo učební látky, např. ovládání určitého stroje, specifické technologie apod.

- *Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.*

8. platová třída

Asistent pedagoga podle přesného zadání a rámce stanoveného pedagogem provádí plnohodnotnou výchovnou a vzdělávací činnost.

- *Vzdělávací a výchovná činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na speciální vzdělávací nebo specifické výchovné potřeby dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků nebo studentů.*

9. platová třída

Narizení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, které nabylo účinnosti dnem 1. října 2010, přináší ve srovnání s dosavadní úpravou některé změny i v dílu 2. 16 Výchova a vzdělávání, a to mimo jiné v případě povolání asistent pedagoga. Změna spočívá v doplnění 9. platové třídy s těmito příklady prací:

- *Samostatná vzdělávací a výchovná činnost při vyučování zaměřená na speciální vzdělávací potřeby dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů učitele nebo speciálního pedagoga.*
- *Samostatná vzdělávací, výchovná nebo speciálně pedagogická činnost vykonávaná v souladu se stanoveným individuálním vzdělávacím plánem dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů speciálního pedagoga školského poradenského zařízení a v souladu s pokyny učitele.“*

Většina asistentů pedagoga na školách nemá celý úvazek, ale pouze jeho poměrnou část (vzhledem tomu, kolik hodin asistence má dítě, žák doporučeno školským poradenským zařízením) a jen ojediněle zde bývá počítáno s dobou na přípravu. V praxi se tak setkáváme s tím, že rozsah nepřímé pedagogické činnosti zahrnuté do úvazku asistenta pedagoga je roven nule, přestože se nezřídka věnuje po pracovní době přípravě pomůcek.... Pracovní smlouvy asistentů pedagoga jsou většinou vázané na dobu, po kterou by měl být konkrétní žák se zdravotním postižením vzděláván v dané škole, nebo dobu, na kterou je dán souhlas se zřízením asistenta pedagoga krajským úřadem, případně na dobu trvajících speciálně pedagogických potřeb žáka. Bohužel vzhledem k finančnímu ohodnocení asistenta pedagoga vysokoškolsky vzdělaní lidé k této práci často přistupují pouze jako k výchozímu bodu svojí kariéry, ale do budoucna se této práci věnovat nechtějí. Je silně demotivující, když je vysokoškolsky vzdělaný asistent zaměstnán na poloviční úvazek se zařazením do 5. až 7. platové třídy. Pro většinu asistentů bez dalšího zdroje příjmu je tak setrvání v této pracovní pozici dlouhodobě neudržitelné. Přitom je třeba si uvědomit, že asistent tráví ve škole mnohdy stejnou dobu jako učitel, ale plat má často pouze třetinový. Z tohoto důvodu se asistenti pedagoga na školách často obměňují, což není pro školu a především začleněného žáka příliš vhodné.

Problémy, které asistenti sami identifikují jako nejpodstatnější:

- *Jasnější vymezení pracovní pozice asistenta pedagoga.*
- *Konkrétnější vymezení náplně práce.*

- *Vytvoření systém předávání informací mezi asistentem pedagoga, terénním poradenským pracovníkem a „kmenovým“ pedagogem.*
- *Minimalizování nejistoty ztráty pracovního místa, vzhledem k neustálým snižováním úvazků.*
- *Odstranění neinformovanost asistentů pedagoga o připravovaných změnách.*
- *Absence přehledu o možnostech vzdělávání.*
- *Stanovení etický a profesní kodex.*
- *Stanovení systému financování (i s možností využití vícezdrojového financování, ovšem bez povinnosti asistenta pedagoga zajišťovat si ze sponzorských zdrojů prostředky na vlastní plat).*
- *Vytvoření rovnoprávného vztahu mezi učitelem a asistentem pedagoga s vlastními kompetencemi, ale s jejich respektováním.²²*

2.5 Spolupráce asistenta pedagoga s vedení školy, učiteli, rodiči a poradenským zařízením

Pro kvalitní vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je naprosto nezbytná týmová spolupráce. Členy týmu jsou třídní učitel (případně další učitelé, kteří ve třídě vyučují), školní speciální pedagog nebo psycholog, zástupce poradenského zařízení, které má dítě v péči (SPC nebo PPP), asistent pedagoga, vhodné je přizvat ke spolupráci také rodiče.

Další osobou, která by se měla aktivně zapojit do týmu, je také ředitel školy, neboť právě on je zodpovědný za vypracovaný IVP a za vzdělávání, které na jeho základě probíhá. Úkolem tohoto týmu je se pečlivě připravit na příchod zdravotně postiženého dítěte a je tedy nutné získat co nejvíce možných informací o postižení jedince a vytvořit podmínky pro co nejefektivnější vzdělávání. Asistent pedagoga by měl být rovnocenným členem tohoto týmu. Některá formální postavení asistenta ve školách bývají dost často opomíjena. Např. málokdy

²² http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga-_analyza_final_2013.pdf [22. 1. 2018]

má asistent pedagoga přiděleno své vlastní pracovní místo v některém kabinetě, skříňku či jiný prostor pro úschovu svých pracovních pomůcek nevlastní klíče od budovy školy. Měl by také být rovnocenným členem při pedagogických poradách.

Asistent pedagoga při svojí práci spolupracuje především s třídním učitelem a rodiči integrovaného žáka. Dále spolupracuje s ostatními pedagogy ve škole a s poradenským zařízením, které asistenci doporučilo.

Spolupráce v rámci školy

Za školní vzdělávání žáka nese odpovědnost třídní vyučující a další učitelé, kteří ve třídě vyučují. Je třeba si uvědomit, že asistent tuto odpovědnost nenese, neboť pracuje výhradně podle pokynů učitele. Neznamená to však, že bude asistent pouze pasivním plnítelem rozkazů, ale aktivně se na vzdělávání podílí. Pro úspěšnou spolupráci mezi asistentem a pedagogem je nutné hned od začátku vymezení kompetencí. Důležité jsou také pravidelné porady, kde hodnotí průběh a výsledky práce. Učitel má možnost při těchto schůzkách stanovit asistentovi další pokyny k práci. Od asistenta se potom očekává aktivní přístup a tvořivost. Vždy by však mělo zůstat pouze v kompetenci učitele hodnocení domácích úkolů, školní práce, zapisování známek do žákovské knížky a slovní hodnocení žáka. Od učitele se očekává, že aktivně zapojí integrovaného žáka do společné práce s ostatními dětmi.

Kladný vztah mezi pedagogickými pracovníky je důležitým předpokladem pro vytvoření pozitivního klimatu ve třídě. Vztah mezi dvěma lidmi je obecně závislý na osobnosti každého jedince. Ne vždy se dokážou lidé názorově shodnout. V takovém případě je nutné hledat způsob, jak postojе sjednotit. Při hledání kompromisního řešení je nutné brát v první řadě zřetel na prospěch dítě. V začátcích integrace se někdy při zařazení asistenta pedagoga do třídy objevují obavy z něčeho nového a nepoznaného. Především pedagogové, kteří neměli dosud ve svých hodinách možnost se s asistencí setkat, považují někdy asistenta pedagoga ve třídě za přítěž. Je třeba se uvědomit, že společně tvoří tým pro vzdělávání žáka s postižením. Jako velmi důležitou kompetenci asistenta pedagoga lze uvést empatii, navázání vztahu s integrovaným žákem (dítětem). Najít si cestu k žákovi je základní podmínkou úspěšné integrace. Pedagogický pracovník by měl vždy vystupovat jako klidná, vyrovnaná, empatická a vstřícná osobnost.

Situace, které mohou vztah asistent - pedagog významně narušit:

Ze strany učitele a vedení školy jsou to většinou:

- *nepředstavení asistenta pedagogickému sboru a žákům,*
- *neujasnění rolí a vymezení kompetencí,*
- *špatná či žádná komunikace při plánování práce,*
- *převedení zodpovědnosti za vzdělávání na asistenta.*

Ze strany asistenta:

- *nepřiměřené zásahy do kompetencí učitele,*
- *přílišná pasivita asistenta, nezajímá se o IVP, nepracuje s ním,*
- *není připraven na hodiny a nevede záznamy o průběhu vzdělávání žáka,*
- *kritizuje před dítětem nebo jeho rodiči práci pedagoga.*

Spolupráce s rodinou

Do týmu, který se podílí na vzdělávání žáka, patří jednoznačně také rodiče. Stejně tak ve vztahu asistenta k nim patří komunikace mezi nejdůležitější pravidla úspěšné integrace. Ze strany rodičů je potřeba komunikace často nižší, než bychom očekávali. Rodiče mnohdy komunikují pouze prostřednictvím učitele. I přes uvedené si rodiče význam asistence uvědomují a považují ji za přínosnou. Mnohdy jsou to právě oni, kdo asistenci u svého dítěte požadují. Spolupráce s rodinou je důležitou součástí výchovně vzdělávacího procesu integrovaného žáka. K rodičům integrovaného dítěte je třeba se chovat pokud možno stejně jako k ostatním rodičům. Informovat je pravidelně o prospěchu jejich dítěte, dávat doporučení pro domácí přípravu a navrhnout řešení k odstranění různých nedostatků, by mělo být nedílnou součástí spolupráce s rodinou.

Rodiče by měli být především podrobně informováni o IVP (což potvrzují svým podpisem). Mají tak možnost využívat i při domácí přípravě metody a postupy shodné s těmi používanými ve škole a dodržovat zásady práce uvedené v IVP. Vhodná jsou i pravidelná setkání, na kterých si vše podstatné obě strany dohodnou. Osvědčují se také zápisky v notýsku. Informace by měl asistent (učitel) podávat denně, ať už osobně nebo prostřednictvím různých vzkazů.

Stejně tak rodiče mají možnost osobně nebo prostřednictvím vzkazů se o svém dítěti informovat. Je oboustranně nutné tyto vzkazy denně kontrolovat.

Asistentovi nepřísluší hodnotit zařazení dítěte do běžné školy nebo dávat doporučení k zařazení do školy speciální. Rodiče si mají možnost sami zvolit, který způsob vzdělávání je pro jejich dítě nejlepší.

I v této oblasti spolupráce se však setkáváme s různými problémy. Zdrojem různých konfliktů mezi rodiči a asistentem mohou být nenaplněná očekávání z integrace. Jak rodiče, tak asistent mají různá očekávání, která se buďto může nebo nemůže podařit naplnit. Tyto představy se samozřejmě ne vždy shodují, což může být taktéž podnětem ke konfliktu. Důležité je si vše objasnit a najít způsob ke vzájemné spolupráci. Pokud se nedaří najít shodu, je nutné přizvat ke spolupráci další osobu. Může jím být třídní učitel, ředitel školy nebo pracovník poradenského zařízení.

Asistent by se měl vyvarovat:

- *zdůrazňování školních neúspěchů dítěte,*
- *častých stížností na chování dítěte,*
- *kritiky domácí přípravy,*
- *zpochybňování rodičů při rozhodnutí o vzdělávání dítěte v běžné škole.*

Spolupráce s poradenským zařízením

Mezi poradenská zařízení patří především pedagogicko-psychologické poradny (dále jen PPP) a speciálně pedagogická centra (dále jen SPC).

Spolupráce mezi nimi a školou začíná doporučením dítěte k integraci, doporučením asistence a doporučenými metodami práce. Odborní pracovníci těchto zařízení připravují hlavní podklady k sestavení IVP a dále sledují dítě i úspěšnost integrace. Poskytují učitelům a asistentovi metodickou podporu a dávají další doporučení pro práci s dítětem. Navštěvují dítě přímo ve škole a sledují práci učitele, asistenta i žáka. Některá tato zařízení pořádají také různé kurzy k dalšímu vzdělávání pedagogů v oblastech podpory žáka při vzdělávání. Pro

*jejich práci je typické také zapůjčování, nebo alespoň doporučování různých pomůcek a materiálů pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol.*²³

2.6 Možnosti vyhledávání asistenta pedagoga

Zajišťování asistentů pedagoga se děje v místě obvyklým způsobem. Ředitel školy při náboru nových pracovníků využívá variantních možností:

- *spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi (NNO),*
- *spolupráce s OŠ KÚ,*
- *kontaktů s úřadem práce (předběžné vytipování vhodných pracovníků pro oblast školství),*
- *spolupráce s orgány péče o dítě (odborníky sociálně právní ochrany dětí),*
- *spolupráce s lékaři-pediatry,*
- *inzerce (nabídka i poptávka v Učitelských novinách, regionálním tisku, na místních vývěškách...),*
- *vyhlášení interního konkursu,*
- *kontaktů na pedagogy-aktivní důchodce, studenty.....*
- *spolupráce se zákonnými zástupci žáka,*
- *využití stávajících zaměstnanců školy, především vychovatelů školní družiny a školního klubu,*
- *využití funkce „bezpečnostního pracovníka“ a „pracovníka sociální péče“.*²⁴

²³ http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga-_analyza_final_2013.pdf [26. 1. 2018]

²⁴ <http://www.msmt.cz/file/1617?highlightWords=asistent+pedagoga> [9. 2. 2018]

3 Dotazníkové šetření

Aby mohla být zodpovězena otázka, jaké postavení má ve škole asistent pedagoga a jak je asistent vnímán, bylo zpracováno dotazníkové šetření. Připraveny byly tři dotazníky, a to pro ředitele, pedagogy a asistenty pedagoga. Šetření probíhalo přes internetový portál SURVIO.

Respondenti byli osloveni pomocí e-mailu – viz příloha č. 8, který byl rozeslán do mateřských, základních a středních škol okresu Benešov.

Šetření probíhalo v období ledna – března 2018. Odpovědi byly následně analyzovány a jsou popsány níže.

Na uvedené dotazníky viz přílohy č. 9 – 11 přišlo dohromady 72 zpětných reakcí. Odkazy, na nichž bylo možno vyplnit dotazník:

- Dotazník pro ředitele (viz příloha č. 9)

<https://www.survio.com/survey/d/L5A4G5V1L6R9V5W1R>

- Dotazník pro pedagogy (viz příloha č. 10)

<https://www.survio.com/survey/d/O6X8P2F9B5P5L3O7Y>

- Dotazník pro asistenty (viz příloha č. 11)

<https://www.survio.com/survey/d/T1Q9Y1D1Y7M7L4E4Q>

3.1 Výsledky dotazníkového šetření

Na výše uvedené 3 dotazníky přišlo dohromady 72 zpětných reakcí.

3.2 Dotazník pro ředitele

Na dotazník pro ředitele škol odpovědělo 12 ředitelů.

1 Jste ředitelkou/ředitelem na:

Základní škole – 11

Střední škole – 1

Ze 12 ředitelů, kteří zodpovídali na dotazníkové šetření, byl/a ředitelkou/ ředitelem na střední škole pouze jeden. Ostatní ředitelé byli ze základních škol.

2 Využíváte ve Vaší škole asistenta pedagoga?

Ano – 11

Ne – 1

Právě 11 ředitelů ze základních škol uvedlo, že využívají asistenta pedagoga. Ředitelka/ ředitel uvedl/a, že funkci asistenta pedagoga nevyužívá.

3 Uved'te, prosím, jejich počet.

- 12
- 11
- 10
- 5
- 4 (3x)
- 2 (3x)

Počet asistentů se pohyboval v širokém rámci od 2 až do 12 asistentů.

4 Je působení asistenta pedagoga přínosné pro žáky?

Zde byla jednoznačná odpověď ano.

Příklad:

„Ano, ale záleží na pedagogovi, jak to využije a je ochoten věnovat čas přípravě s asistentem.“

„Ano, vede je, pomáhá zvládat situace, pomáhá s porozuměním textu...“

5 Jak vnímáte působení asistenta Vy osobně?

Ředitelé vnímají působení asistentů pozitivně, potřebně.

Příklad:

„V učebních oborech je teoretická a praktická výuka. V teorii bych viděl asistenta jako přínos, ale v praxi je asistent zbytečný. Např. Kuchař musí umět vařit samostatně, nikoliv pouze s asistentem. Cukrář, který nenazdobí dort, nemůže být cukrářem.“

„Kladně, na prvním stupni jistě veliká pomoc, na druhém stupni již ztrácí smysl jeho působení přímo v hodinách, lepší je pomáhat jen s domácí přípravou. Ale jistě se to nedá paušalizovat.“

„Nezanedbatelná pomoc vyučujícímu, dětem, které pomoc potřebují (i těm, kteří nemají na asistenta "papíry"), pomoc při dohledech, akcích atd.“

6 Je podle vás asistent pedagoga důležitou součástí školního systému?

Zde se objevila pouze jedna záporná odpověď. Ostatní byly jednoznačně kladné.

Příklad:

„Ano. Některé děti jsou bez asistenta ztracené.“

7 Splňují v současnosti asistenti dle Vás požadavky vzdělávacího systému?

U této otázky nebyly odpovědi jednoznačné. Většina ale odpověděla ano.

Příklad:

„Hodně se zlepšila kvalifikovanost, někdy je třeba asistenta usměrnit a jasně mu vymezit kompetence.“

„Ne všichni, kvalifikovaných je málo, nahrazují je lidi se zájmem, leckdo nepřistoupí na kratší úvazek.“

8 Co si myslíte o asistentech pedagoga na SŠ?

Zde byly nejčastější odpovědi „*Nemohu posoudit.*“ Také se objevovaly odpovědi, že by to mělo být jen výjimečně.

3.3 Dotazníky pro učitele

Na dotazník odpovědělo 39 učitelů.

1 Učíte na:

Základní škole – 33

Střední škole – 4

Jiná – 2

Z odpovídajících učitelů učí většina učitelů (84,6 %) na základní škole. Na střední škole učí 10,3 % z odpovídajících učitelů. Zbýlých 5,1 % učitelů uvedlo, že učí na jiné škole. V jednom případě se jednalo o školu mateřskou, u druhého případu šlo o základní školu praktickou.

2 Máte na vaší škole asistenta pedagoga?

Ano – 35

Ne – 4

89,7 % učitelů zodpovědělo, že mají na jejich školách asistenta pedagoga. Zbýlých 10,3 % z celkového počtu dotazovaných učitelů uvedlo, že na škole nemají asistenta pedagoga. Jednalo se 3 učitele, kteří vyučují na středních školách a jednoho učitele z mateřské školy.

3 Vyučujete žáka, jehož vzdělání vyžaduje asistenta pedagoga?

Ano – 29

Ne – 10

Z 39 učitelů, kteří odpovídali na dotazník jich 29 (74,4 %) uvedlo, že vyučuje žáka, jehož vzdělání vyžaduje asistenta pedagoga. Ostatní učitelé (25,6 %) uvedli, že takového žáka nevyučují.

4 Je působení asistenta pedagoga přínosné pro žáky?

Při této otázce se učitelé rozepsali. Většina z nich napsala, že je působení asistentů rozhodně přínosné. Jen tři učitelé uvedli, že to přínosné není.

Příklad:

„Velice pochybuji. Asistentek působí na naší škole více - většina o hodinách spí a hraje na mobilu nebo luští křížovky. V jednom případě by se pravděpodobně dalo říct, že je asistentka pro žáka přínosná, ale to je zkušená učitelka, která svou kvalifikací "spadla" na asistentku, aby měla alespoň nějakou práci.“

„Ano, velmi. Musí žákovi však nechat přístup k samostatnému uvažování a rozhodování. Rodiče si někdy myslí, že asistent bude suplovat jejich roli při osvojování a doplňování učiva, např. po nemoci.“

„Myslím, že zcela nepochybně ano. Asistent se dítěti věnuje individuálně, pomáhá s činnostmi, ve kterých žák zaostává.“

5 Jak vnímáte působení asistenta Vy osobně?

Učitelé vnímají působení asistentů jako přínosné, vidí v nich pomoc. Jen malé procento (11 %) z nich odpovědělo, že je vnímají spíše negativně.

Příklad:

„Spíše negativně - žák se na něj často spoléhá a přestává se snažit.“

„Je součástí ped. sboru a je důležitý při všech činnostech v MŠ. Sleduje vývoj dítěte spolu s učitelkou jeho pokroky a konzultuje je i s rodiči. Jeho přítomnost je velmi potřebná.“

„Některé děti by bez asistenta pedagoga nebyly schopny dosáhnou základního vzdělání na běžné ZŠ.“

„Někdy zbytečně zasahuje, žáci na jeho pomoc spoléhají i když by s trochou úsilí zvládli práci (přízpůsobenou jejich schopnostem) sami. Jsem toho názoru, že i žáci s poruchou učení mají být vedeni k samostatnosti a měli by posbírat a také předvést "nějaké vědomosti". Velmi mi vadí a cítím jako nespravedlnost vůči průměrnému žákovi ve třídě, který se musí pravidelně učit a samostatně pracovat, aby měl pěkné výsledky. A proti tomu žák s asistentem-našeptávačem vlastně jen zapisuje co se mu radí.“

„Asistent v mé třídě je druhý dospělý, kdo se mnou sdílí výuku. Obohatí mě pohledem "z druhé strany". Zasáhne v situaci, kdy tzv. "v jednom člověku nelze dělat vše". Pomáhá s věcmi, které výuku zdržují (převážně kontrola - vypracované úkoly, kontroluje vše, co žáci odevzdávají, vede záznamy, kdo něco neodevzdal, nebo naopak kdo chyběl a má něco dostat, doplnit, zapsat...). Asistent pomáhá v situacích, kdy je zapotřebí, velmi usnadňuje práci.“

6 Je podle vás asistent pedagoga důležitou součástí školního systému?

Zde se objevilo opět jen malé procento (5,26 %) učitelů, podle kterých asistent pedagoga není důležitou součástí. Ostatní učitelé byli opačného názoru.

Příklad:

„Je, protože systém je nastavený tak hloupě, že bez něj by to učitel, který má ve třídě 5 - 6 dětí s potřebou výraznější pomoci, nebyl schopen "odučit".

„Pokud žák asistenta potřebuje a pokud je asistentka vzdělaná a ví, co a jak dělat, tak to přínos určitě mít bude.“

7 Splňují v současnosti asistenti dle Vás požadavky vzdělávacího systému?

Zde byly odpovědi velice pestré. Mnoho učitelů neodpovědělo přímo. Jednoznačných odpovědí (ano x ne) bylo méně než polovina.

Příklad:

„Ne. Aby si uklízečka ve škole udělala školení v rámci několika desítek hodin a šla "učit", mi nepřijde vhodné.“

„Někteří. A nejde o vzdělání, ale o schopnosti.“

„Bohužel je velký nedostatek kvalifikovaných asistentů.“

„Ano, já osobně mám šikovnou kvalifikovanou asistentku. Jinak nemohu posoudit.“

„Nelíbí se mi, že dnes mají asistenti jen rychlokurzy.“

8 Co si myslíte o působení asistentů pedagoga na SŠ?

Při poslední otázce většina učitelů nedokázala posoudit, protože sami na středních školách neučí. V případě tělesně postižených žáků, nebo žáků trpících autismem byli jednoznačně pro. Ostatní odpovědi byly různé, učitelé to podporují, myslí si, že je to zbytečné...

Příklad:

„Je to zbytečné, děti se začnou spoléhat na berličku a nikdy se nenaučí samostatnosti. Akorát přispívají k tomu, že se pomalý a neschopný žák nikdy nedozví, že nemá na studium střední

školy, nezvolí si přiměřené učiliště a bude další zátěží středních škol (protluče nějak SŠ) a nikdy nebude schopen odpovídající práci sám zvládnout.“

„Je to nesmysl, na střední školu mají chodit žáci, kteří na to mají.“

„I tam může být nápomocen, domnívám se však, že hrozí sociální vyčlenění žáka vrstevnickou skupinou.“

„To je také dobré, tady mám zkušenost - můj syn měl spolužáka s paní asistentkou a fungovalo to výborně, pomáhala žákovi i celé třídě.“

3.4 Dotazníky pro asistenty pedagoga

Na dotazník pro asistenty odpovědělo 21 asistentů pedagoga.

1 Děláte asistenta na:

Základní škole – 20

Střední škole – 1

Dotazníkové šetření ukázalo, že z 21 odpovídajících asistentů pedagoga jeden asistent vykonává svou funkci na střední škole, ostatní asistenti jsou ze škol základních.

2 V jakém ročníku?

- 1. ročník
- 1. a 4. ročník
- 1. – 3. ročník (Takto odpověděl asistent ze střední školy)
- 2. ročník (2x)
- 2. a 3. ročník
- 3. třída (4x)
- 4. a 5. ročník
- 5. ročník (6x)

- 6. třída (3x)
- 8. ročník

Asistenti uplatňují svou funkci již od 1. ročníku a jejich podpora je potřeba i v průběhu vyšších ročníků. Z odpovědí také můžeme vidět, že asistenti pracují zároveň ve více ročnících.

3 V jakém rozsahu poskytujete služby asistenta pedagoga?

Spousta asistentů pracuje na plný úvazek – 20 hodin týdně. Někteří na 0,75 úvazku. Dva asistenti pracují dokonce 30 hodin týdně. Ostatní dle potřeby.

4 Pečujete o jednoho, či více žáků?

O jednoho žáka pečuje 7 z 21 asistentů, kteří odpověděli na dotazník. Ostatní o více, nebo podle potřeby.

5 Uveďte specifickou poruchu učení, kterou kompenzuje Vaše působení.

Zde byly odpovědi opravdu pestré. Hodně odpovědí se týkalo ADHD. Objevovalo se zde i spousta odpovědí s dyslexií, dysgrafií, dysortografií, ale i tělesné, zrakové postižení.

6 Je, dle Vašeho názoru, působení asistenta pedagoga pro žáky přínosné?

Asistenti jsou toho názoru, že jejich působení je určitě přínosné.

Příklad:

„Myslím si, že ano, třída, ve které pracuji je na asistenta zvyklá již od první třídy. Jsme na sebe dostatečně zvyklí a v případě potřeby si i někteří žáci o pomoc řeknou. V některých

případech mě paní učitelka poprosí, abych se někomu pokusil nějakou látku dovysvětlit a nebo pracovat ve skupince s žáky, kteří zrovna potřebují.“

„Určitě. Asistent těmto dětem může nabídnout více času než pedagog, který se musí věnovat i dalším žákům. Se vším mu může pomoci, připraví mu další pomůcky, které mu pochopení látky pomohou pochopit.“

7 Jakou máte kvalifikaci?

Většina z odpovídajících asistentů má SŠ + kvalifikační kurz. Málo z nich má jen SŠ. Někteří mají VŠ/VOŠ. Objevila se zde dokonce i VŠ – speciální pedagog.

8 Jak dlouho vykonáváte funkci asistenta pedagoga?

- ½ roku (2x)
- 1 rok (3x)
- 2 roky (4x)
- 3 roky (3x)
- 4 roky (2x)
- 5 let
- 6 let (2x)
- 8 let (2x)
- 10 let (2x)

Jak můžeme vidět, někteří asistenti, kteří odpověděli na dotazník, se své funkci věnují už dlouhou dobu. Vyskytují se zde asistenti, kteří se své práci věnují 10 let, ale také asistenti, kteří svou funkci vykonávají zatím půl roku či rok.

9 Je podle Vás odměňování asistentů dostačující?

Ano – 3

Ne – 18

Zde můžeme vidět, že většina (85,7 %) asistentů není spokojena s odměňováním. Ovšem nedá se jednoznačně říct, že spokojenost závisí na době vykonávání funkce asistenta. Mezi respondenty, kteří odpověděli, že jsou spokojeni, se totiž objevují ti, kteří uvedli, že svou funkci vykonávají půl roku, tři roky a pět let. Takže jak můžeme vidět, doba se liší.

3.5 Zhodnocení výsledků dotazníků

Dohromady bylo prostřednictvím e-mailu osloveno 44 škol. Většina zpětných reakcí přišla ze základních škol. Podle odpovědí v dotaznících na většině základních škol asistent pedagoga působí. Na některých školách dokonce ve větším počtu. Podle ředitelů je asistent pedagoga důležitou součástí školního systému a vnímají jejich působení pozitivně a přínosně. Většina ředitelů se domnívá, že budoucí asistenti splňují požadavky vzdělávacího systému. Co se týče asistentů pedagoga na SŠ, nedovedou ředitelé posoudit, nebo se k tomu přiklání pouze v případě, kdy dítě trpí tělesným postižením.

Zhruba $\frac{3}{4}$ pedagogů, kteří odpověděli na dotazníkové šetření, vyučuje žáka, který má asistenta pedagoga. Co se týče působení asistentů, podle většiny pedagogů jsou asistenti přínosní, avšak objevují se i pedagogové, kteří jsou proti této funkci. To však závisí na osobním názoru a zkušenostech. Na rozdíl od ředitelů, pedagogové nejsou tolik přesvědčeni, že asistenti splňují požadavky vzdělávacího systému. Otázky asistentů na SŠ pedagogové ve většině případů také nedokáží posoudit, pokud se vyjádřili, měli stejný názor jako ředitelé – asistent pedagoga na SŠ v případě vážnějšího postižení.

Asistenti, kteří zodpověděli dotazník, působí (až na jednu výjimku) na základních školách v různých ročnících. Většina asistentů pracuje na celý úvazek. Asistenti se také starají o více dětí, buď jsou jim přiděleni, nebo pomáhají podle potřeby. Hodně asistentů pomáhá žákům, kteří trpí ADHD. Další asistenti pomáhají dětem s dyslexií, dysgrafií, dysortografií, ale i dětem s tělesným a zrakovým postižením. Asistenti pedagoga si myslí, že jsou určitě důležití a že je jejich působení velice přínosné, nejen pro děti, ale i pro pedagogy. Co se týče kvalifikace, převládá středoškolské vzdělání a kvalifikační kurz. Vyskytují se však i asistenti

s vysokoškolským vzděláním. Zodpovídající asistenti, ve většině případů, vykonávají svou funkci dlouho. Otázka týkající se odměňování byla zodpovězena také skoro jednoznačně. Asistenti nejsou spokojeni se svým odměňováním.

Závěr

V šesti letech děti vstupují do základní školy. Začíná pro ně nové období, období vzdělávání a překonávání překážek. Každé dítě chce být úspěšné, každé dítě chce být pochváleno, uznáváno. Mezi dětmi jsou však žáci, kteří i přes tzv. odklad školní docházky nemohou dosáhnout úspěchu díky svým dispozicím. Žáci se speciálními poruchami učení, žáci s poruchami pozornosti i žáci s tělesným postižením, všichni tito žáci často potřebují větší dozor a pomoc. Díky asistentovi mohou lépe „zapadnout“ do kolektivu, lépe rozumí látce, nejsou pozadu. Často asistenti pedagoga pomáhají i ostatním dětem ve třídě, což může být veliká podpora a pomoc pedagoga. Ten se díky tomu může posunout dál a nemusí se strachovat, že látka nebyla dostatečně vyložena nebo že se některé z žáků „topí“. Asistent pedagoga by se měl dítěti věnovat, jak nejlépe umí, měl by mít vztah k dětem, dělat svou práci proto, protože chce dítěti pomoci, ne protože nemá práci, protože musí. Dítě pozná, pokud je ze strany asistenta zájem, či odpor. A později se i toto na žákovi odráží. Žák sice má asistenta, ale pokud on svou práci dělá na půl, ne-li ještě méně, je mu k ničemu. Látku stejně pořádně nepochopí, o pomoc se potom bojí říct, protože ví, že to asistenta otravuje, a tak mlčí. A koloběh může začít od začátku. V opačném případě je pro dítě asistent výhra. Avšak asistent žákovi pomáhá, nedělá práci za něj. Pokud asistent při vypracovávání úkolů pouze našeptává správné odpovědi, nebo říká, co má žák dělat bez odůvodnění, nepomáhá mu, ba naopak, škodí. Je nutné, aby byla žákovi látka vysvětlena, odůvodněna, co, jak a proč se dělá, aby se dítě mohlo postupně osamostatňovat. Pokud asistent svou práci vykonává pečlivě, je tedy možné, že dítě bude moci později pracovat samo, bez pomoci asistenta. Pokud se tak stane a žák se stane samostatným, nezávislým na pomoci asistenta, je to skvělé. To se ovšem týče žáků, kteří trpí SPU či ADHD. Ovšem i u všech dětí je možno dosáhnout pokroků.

Dítě by mělo mít v asistenta důvěru. Vědět, že se na něj může spolehnout. Ale také musí mít vůči němu respekt a nevyužívat ho.

Asistent pedagoga se ve školním systému nevyskytuje příliš dlouho. Jak bylo uvedeno, tato funkce se začala objevovat v devadesátých letech dvacátého století. I přesto se již stal důležitou součástí školního systému. Asistent pedagoga nemá ani simulovat práci rodičů. Všude platí, že se na péči a vzdělávání o žáka musí podílet všichni, pedagogové, asistenti i rodiče. Pokud rodiče spoléhají jen na pedagogy a asistenty a sami s dítětem nepracují, vytváří

zátěž jak pro pedagogy, tak pro asistenty, ale hlavně i pro žáky. Rodiče by měli být největší oporou pro žáka. Pokud se tedy na vzdělání dítěte podílejí všechny strany a nikdo nikomu nedělá „naschvály“, ale pomáhají si a snaží se vzájemně vždy přijít na nejlepší řešení ve prospěch dítěte, je vzdělání dítěte na velmi dobré cestě.

V rámci práce bylo provedeno rovněž dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit, jak je asistent pedagoga vnímán řediteli škol, učiteli, ale jak svou pozici vnímají i samotní asistenti.

Šetření proběhlo v rámci okresu Benešov a bylo samozřejmě anonymní. Prostřednictvím mailu bylo osloveno 44 škol (mateřské, základní i střední). Zpět přišlo 72 reakcí, z toho 12 od ředitelů škol, 39 od asistentů pedagoga a 21 od asistentů. Převažovaly odpovědi ze ZŠ – 11 ředitelů, 33 pedagogů a 20 asistentů. O prospěšnosti funkce asistenta jsou nevíce přesvědčeni ředitelé škol a asistenti sami. Méně již pedagogové. Všichni se však shodovali v odpovědi, že činnost asistenta není dostatečně ohodnocena, i když je náročná. Asistent má často na starosti i více žáků, kterým se musí věnovat. Nejčastěji se věnují žákům s ADHD. Na střední škole, dle odpovědí, má asistent pedagoga místo v případě, že se jedná o vážnější postižení dítěte.

Seznam použitých zdrojů

JOŠT, Jiří. Čtení a dyslexie. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3030-1.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. Reeducace specifických poruch učení u dětí. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 978-80-262-0645-3.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. Máme dítě s ADHD: rady pro rodiče. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5347-8.

ŠKRDLÍKOVÁ, Petra. Hyperaktivní předškoláci: výchova a vzdělávání dětí s ADHD. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0928-7.

TAYLOR, John F. Jak přežít s hyperaktivitou a poruchami pozornosti: rádce pro děti s ADHD a ADD. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0068-0.

YARNEY, Susan. Povím vám o ADHD: průvodce pro rodinu a přátele. Brno: Edika, 2014. Tipy pro odborníky. ISBN 978-80-266-0565-2.

ZELINKOVÁ, Olga. Poruchy učení: dysortografie, dysgrafie, dyslexie. 3. vyd. Praha: Portál, 1998. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7178-242-4.

ZELINKOVÁ, Olga. Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7.

ZELINKOVÁ, Olga. Dyslexie v předškolním věku?. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-321-5

Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie. Brno: Edika, 2014. Rádce pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0600-0.

<http://www.maminko-udelej-to-ty.cz/news/adhd-historie-vznik-alternativni-lecba-rodice-a-adhd/>

<http://www.skola-spc.cz/wp-content/uploads/2016/10/Metodika-pr%C3%A1ce-s-d%C4%9Btmi-s-SVP-p%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka-pro-pedagogy.pdf>

http://projekty.osu.cz/svp/opory/PdF_Kovarova_SPUvpraxi.pdf

http://www.msmt.cz/uploads/Vyhlaska_c._272016_Sb._o_vzdelavani_zaku_se_specialnimi_vzdelavacimi_potrebami_a_zaku_nadanych.pdf

<http://artefiletika.kvk.zcu.cz/clanky/8-teorie-artefiletiky/103-pece-o-deti-s-spu-a-syndromem-adhd>

https://is.muni.cz/el/1441/podzim2011/ZS1MK_SP2P/um/Diagnostika_SPU.pdf

<http://www.asistentpedagoga.cz/>

http://spc-info.upol.cz/profil/wp-content/uploads/2011/05/Asistent-pedagoga-_analyza_final_2013.pdf

<http://www.msmt.cz/>

<http://inkluzi.upol.cz/ebooks/standard-pap/standard-pap.pdf>

Seznam příloh

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Různé modely násad pro nácvik správného úchopu psacího náčiní

Příloha č. 4

Ukázka písma dítěte s dysgrafií – příliš velké, kostrbaté písmo. Toto písmo je typické pro žáky nižších ročníků.

Příloha č. 5

Ukázka písma dysgrafika – psaní příliš malých písmen a časté škrtnání (nejistota).

Příloha č. 6

Ukázka velmi malého až nečitelného písma, nesprávné tvary písmen, časté škrtnání.

Příloha č. 7

Písmo dítěte s dysortografií (3. ročník). Vyskytují se zde záměny krátkých a dlouhých samohlásek. Záměny slabik dy-di, ty-ti, ny-ni. Vynechaná, přidaná nebo zaměněná písmena (vrabsci, tříptí...). Další specifické chyby jsou hranice slov (nazasněženě, ne plitvej).

Příloha č. 8

Dopis respondentům

Příloha č. 9

Dotazníkové šetření pro ředitele

Příloha č. 10

Dotazníkové šetření pro pedagogy

Příloha č. 11

Dotazníkové šetření pro asistenty pedagoga

Příloha č. 1

<https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js14/grafomot/web/pages/03-02-cim.html>

Příloha č. 2

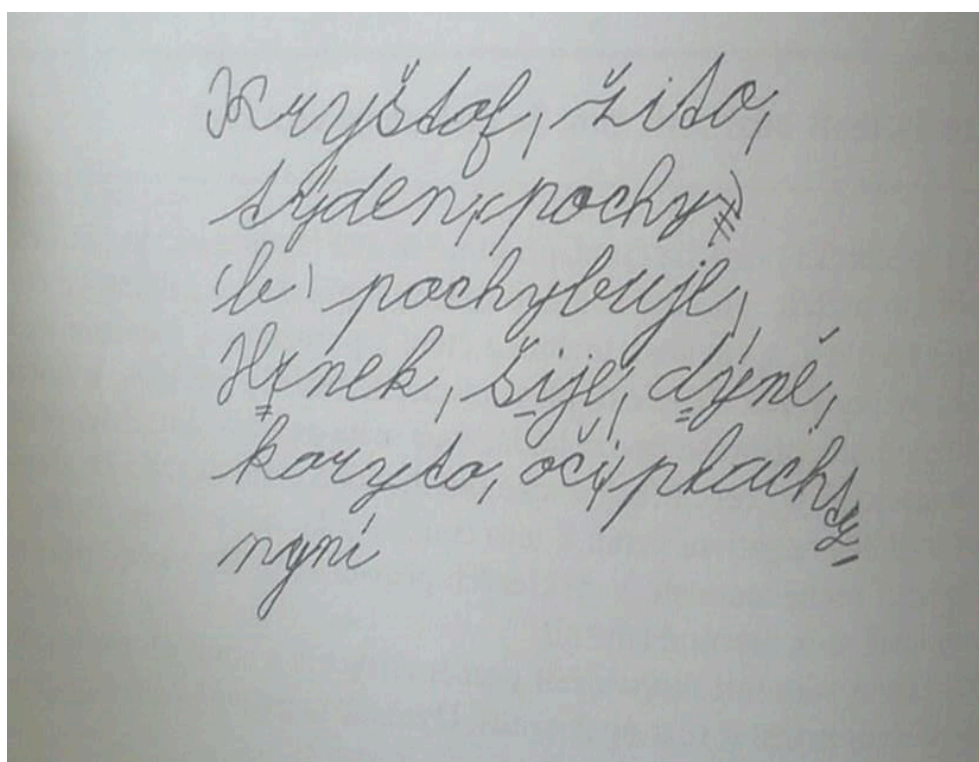
<http://www.zijtekvalitne.cz/pomucky-na-cteni-a-psani/gumovy-nastavec-na-tuzku-nebo-pero-3-ks>

Příloha č. 3

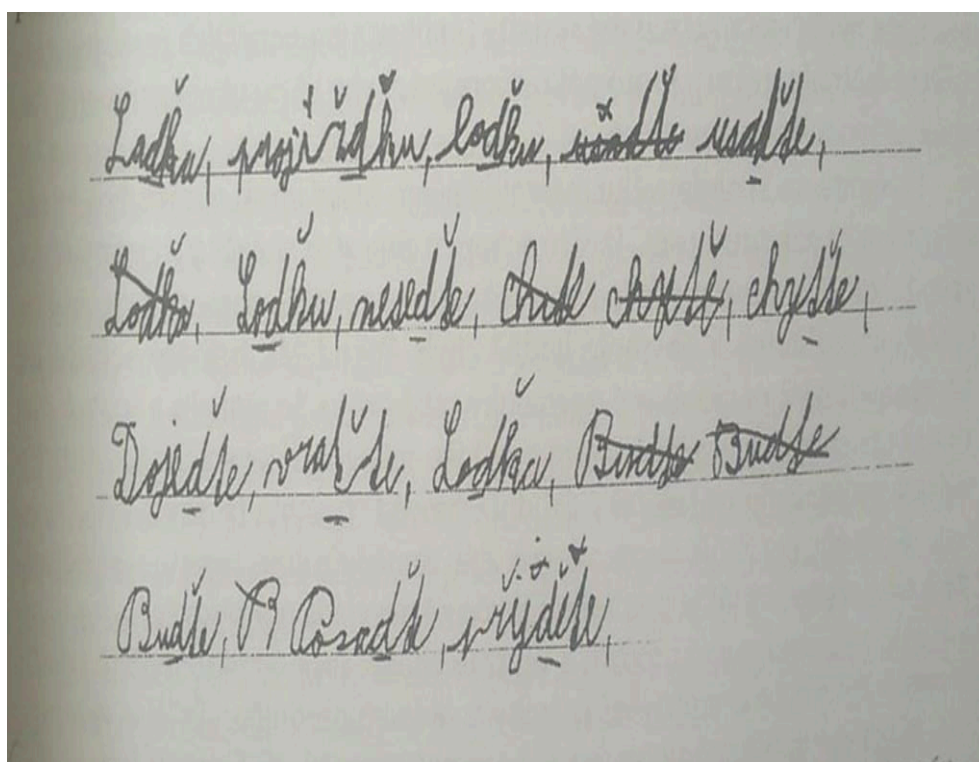

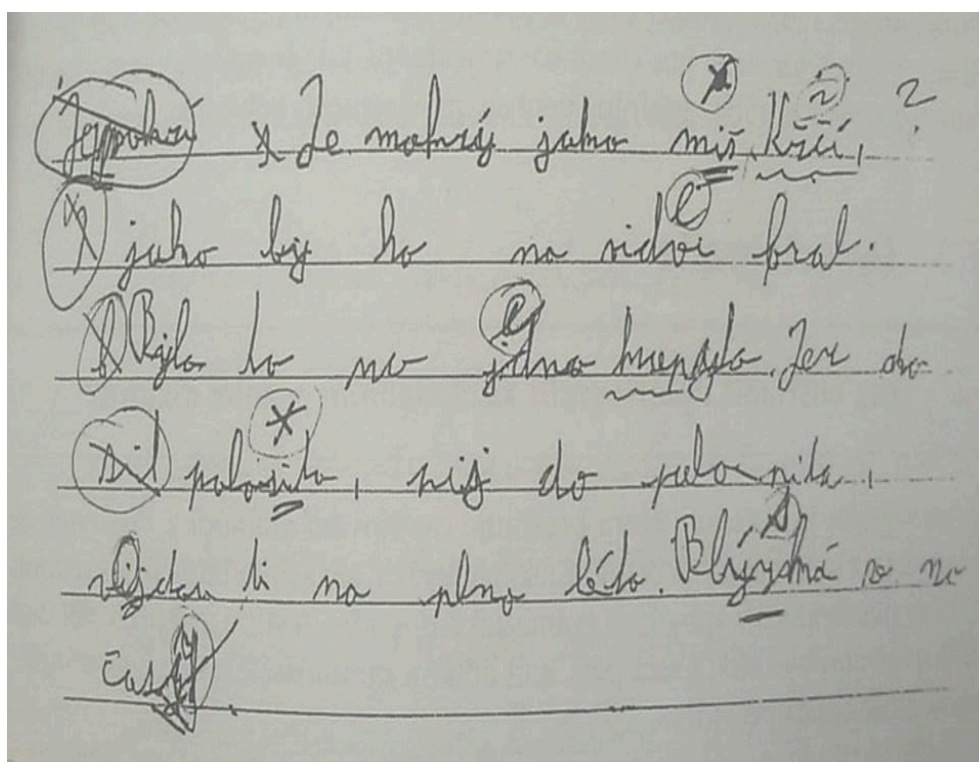
<http://www.zijtekvalitne.cz/pomucky-na-cteni-a-psani/gumovy-nastavec-trojuhelnikovy-na-tuzku-nebo-pero--5-ks/>

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Naprasněné plaví bytosti dšší.
Franků není lina. Nikdi nicím
ne plavej hladina Mulmika
se šipití spasi a vralosci si
stavej kvišda v kvoví.
Zachranáš přileťeli v Dubelní-
kem. Překročí most spade
čuvjení.

Příloha č. 8

Vážená paní ředitelko / vážený pane řediteli,

jsem studentka Obchodní akademie Neveklov a v rámci studia zpracovávám maturitní práci, jejímž tématem je Funkce a postavení asistenta pedagoga. Aby má práce odrážela současnou situaci ve školství, potřebuji znát názor ředitelů škol, pedagogické veřejnosti i asistentů pedagoga. Proto se na Vás obracím.

Na níže uvedeném odkazu naleznete internetový dotazník. Prosím Vás o jeho vyplnění. Podotýkám, že dotazník je anonymní. Je kalkulováno pouze s rozlišením typu školy – základní, střední, jiná.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu,

Kateřina Ševčíková, studentka Obchodní akademie Neveklov

Šetření k pozici asistenta pedagoga

Vážená paní ředitelko / vážený pane řediteli, vážení pedagogové, asistenti pedagoga,

jsem studentka Obchodní akademie Neveklov a v rámci studia zpracovávám maturitní práci, jejímž tématem je Funkce a postavení asistenta pedagoga. Aby má práce odrážela současnou situaci ve školství, potřebuji znát názor ředitelů škol, pedagogické veřejnosti i asistentů pedagoga. Proto se na Vás obracím.

Na níže uvedeném odkazu naleznete internetový dotazník. Prosím Vás o jeho vyplnění. Podotýkám, že dotazník je anonymní. Je kalkulováno pouze s rozlišením typu školy – základní, střední, jiná.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu,

Kateřina Ševčíková, studentka Obchodní akademie Neveklov

Dotazník pro ředitele

<https://www.surveymonkey.com/survey/d/L5A4G5V1L6R9V5W1R>

Dotazník pro pedagogy

<https://www.surveymonkey.com/survey/d/O6X8P2F9B5P5L3O7Y>

Dotazník pro asistenty

<https://www.surveymonkey.com/survey/d/T1Q9Y1D1Y7M7L4E4Q>

Funkce a postavení asistenta pedagoga

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

jsem studentka Obchodní akademie Neveklov a v rámci studia zpracovávám maturitní práci, jejímž tématem je *Funkce a postavení asistenta pedagoga*. Aby má práce odrážela současnou situaci ve školství, potřebuji znát názor ředitelů škol a pedagogické veřejnosti. Prosím Vás o vyplnění mého dotazníku. Děkuji. *Dotazník je anonymní.*

1. Jste ředitelkou/ředitelem na:

Základní škole

Střední škole

Jiná...

2. Využíváte ve Vaší škole asistenta pedagoga?

Ano

Ne

3. Uvedte, prosím, jejich počet.

4. Je působení asistenta pedagoga přínosné pro žáky?

5. Jak vnímáte působení asistenta Vy osobně?

6. Je podle vás asistent pedagoga důležitou součástí školního systému?

7. Splňují v současnosti asistenti dle Vás požadavky vzdělávacího systému?

Nápověda k otázce: *(kvalifikace, připravenost...)*

8. Co si myslíte o asistentech pedagoga na SŠ?

Funkce a postavení asistenta pedagoga

Vážená paní, vážený pane,

Jsem studentka Obchodní akademie Neveklov a v rámci studia zpracovávám maturitní práci, jejímž tématem je *Funkce a postavení asistenta pedagoga*. Aby má práce odrážela současnou situaci ve školství, potřebuji znát názor pedagogické veřejnosti. Prosím Vás o vyplnění mého dotazníku. Děkuji. *Dotazník je anonymní.*

1. Učíte na:

Základní škole

Střední škole

Jiná...

2. Máte na vaší škole asistenta pedagoga?

Ano

Ne

3. Vyučujete žáka, jehož vzdělání vyžaduje asistenta pedagoga?

Ano

Ne

4. Je působení asistenta pedagoga přínosné pro žáky?

5. Jak vnímáte působení asistenta Vy osobně?

6. Je podle vás asistent pedagoga důležitou součástí školního systému?

7. Splňují v současnosti asistenti dle Vás požadavky vzdělávacího systému?

Nápověda k otázce: *(kvalifikace, připravenost...)*

8. Co si myslíte o působení asistentů pedagoga na SŠ?

Funkce a postavení asistenta pedagoga

Vážená paní, vážený pane,

jsem studentka Obchodní akademie Neveklov a v rámci studia zpracovávám maturitní práci, jejímž tématem je *Funkce a postavení asistenta pedagoga*. Aby má práce odrážela současnou situaci ve školství, potřebuji znát názor pedagogické veřejnosti i asistentů pedagoga. Prosim Vás o vyplnění mého dotazníku. Děkuji. *Dotazník je anonymní.*

1. Děláte asistenta na:

Základní škole

Střední škole

Jiná...

2. V jakém ročníku?

3. V jakém rozsahu poskytujete služby asistenta pedagoga?

4. Pečujete o jednoho, či více žáků?

5. Uveďte specifickou poruchu učení, kterou kompenzuje Vaše působení.

6. Je, dle Vašeho názoru, působení asistenta pedagoga pro žáky přínosné?

7. Jakou máte kvalifikaci?

Nápověda k otázce: *SŠ, VŠ/ VOŠ, Kvalifikační kurz*

8. Jak dlouho vykonáváte funkci asistenta pedagoga?

9. Je podle Vás odměňování asistentů dostačující?

- Ano
- Ne